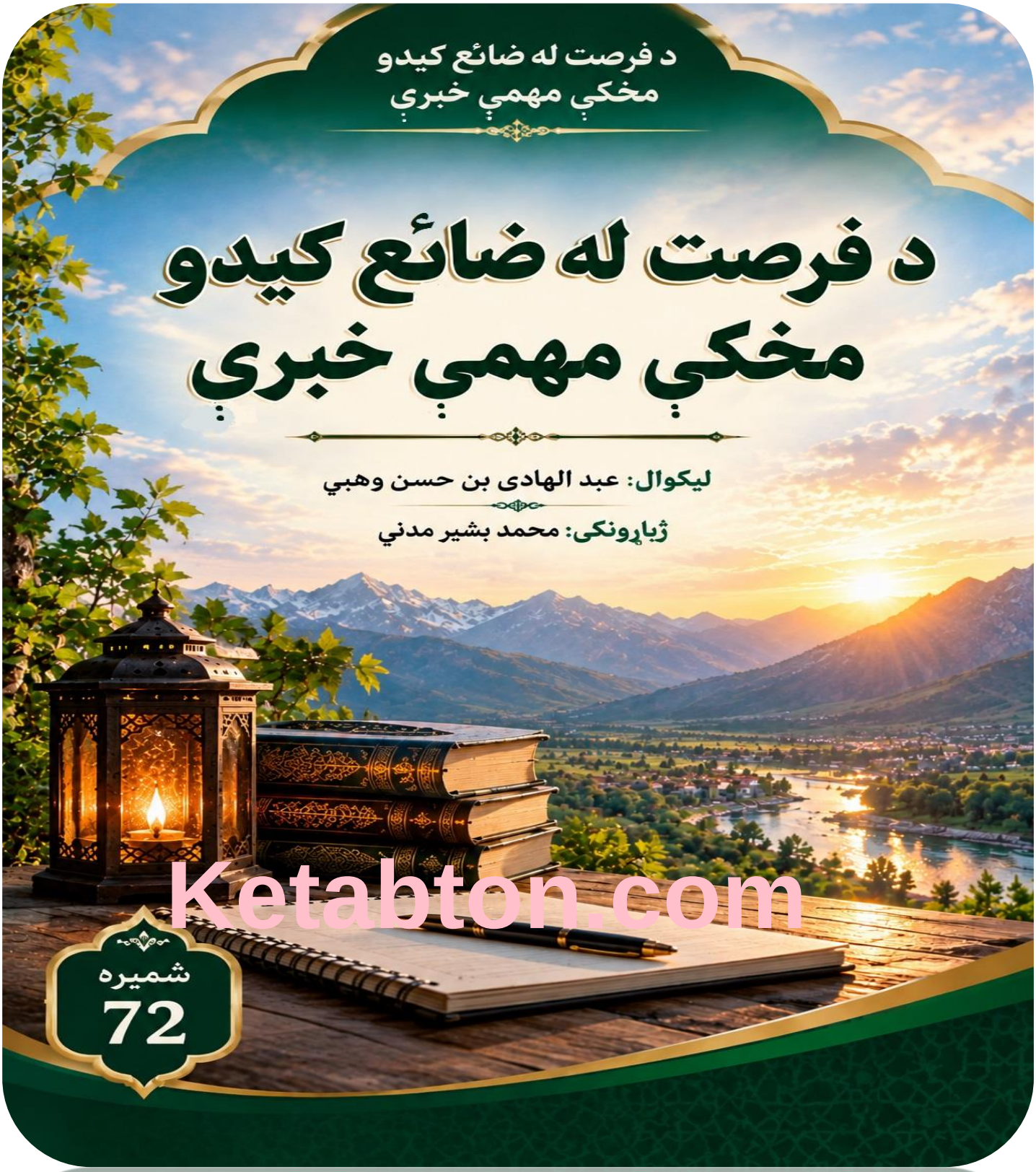

د فرصت له ضائع کیدو
مخکې مهمې خبرې
د فرصت له ضائع کیدو
مخکې مهمې خبرې
لیکوال: عبد الهادی بن حسن وهبي
ژباړونکی: محمد بشیر مدني
Ketabton.com
شمیره
72

ketabton.com - The Digital Library

د فرصت له ضائع کېدو مخکې مهمې خبرې

ليکوال : عبد الهادي بن حسن وهبي

ژباړونکی : محمد بشير مدني

1448 هـ ق

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

دلیکوال سریزه 4
روغتیا او فارغ وخت غنیمت وګڼه 12
بل شاعروایي: 13
پنځه شیان له پنځو شیانو مخکې غنیمت وګڼه 13
د روغتیا اوژوند فرصت 14
حدیث شریف 14
قبر د عمل صندوق دی 15
له مرګ مخکې خپل ژوند غنیمت وبولە 16
د ببرته ستنېدو هیله ..... Error! Bookmark not defined.
دنیا د آخرت کرونده ده ..... Error! Bookmark not defined.
لنډه پایله ..... Error! Bookmark not defined.
الدنیا مزرعة الآخرة ..... Error! Bookmark not defined.
الأعمال بالخواتیم ..... Error! Bookmark not defined.
عبروعظات ..... Error! Bookmark not defined.
لږ خیرهم باید کم ونه ګڼل شي ..... Error! Bookmark not defined.
فرصتونه غنیمت وګڼئ ..... Error! Bookmark not defined.
ذکر او نېک عملونه غنیمت وګڼه ..... Error! Bookmark not defined.
د عمر پاتې فرصتونه جبران کړه ..... Error! Bookmark not defined.
د دنیا د ژر تېرېدو حقیقت 23
لحواشي ..... Error! Bookmark not defined.
سپین ږیري او د مرګ نږدېوالی 30
په دنیا کې ترټولو ستره ګټه 31
د عمر د پاتې وخت غنیمت ګڼل 31

ketabton.com - The Digital Library

د اوږدو هیلو خطر..... Error! Bookmark not defined.
د وخت غنیمت ګڼل او د توبې په اړه ځنډ نه کول..... 32
د عمر له غفلت څخه ځان ساتل..... 33
اې د اوږده خوب او غفلت خاوند!..... 34
د جنازې او قبر څخه عبرت اخیستل..... 34
توبه مه ځنډوه..... 35
د عمر په ارزښت کې فکر کول..... 36
د سبا په اړه د انسان بې‌باوري..... Error! Bookmark not defined.
د دنیا پرېښودونکي نېکان..... Error! Bookmark not defined.
پایله..... 39

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

دژباړونکي سريزه

-الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين، نبينا محمد ﷺ، وعلى آله وصحبه أجمعين.

اما بعد:

-د انسان د ژوند ترټولو ستره پانګه وخت او عمر دی. مال چې له لاسه ولاړ شي، بېرته ترلاسه کېدای شي؛ روغتیا چې کمزورې شي، کېدای شي بېرته ښه شي؛ خو د عمر هغه شېبې چې تېرې شوې، هېڅکله بېرته نه راګرځي. له همدې امله، هوښیار انسان باید د خپل عمر هره شېبه د یوې ستړې پانګې په توګه وګڼي او د الله تعالی په اطاعت، نېکو اعمالو او د آخرت لپاره په تیاري کې یې ولګوي.

-الله تعالی انسان ته روغتیا، ځواني، فارغ وخت، ځواک او د ژوند فرصت ورکړی دی، خو ډېر خلک د دغو نعمتونو په ارزښت هغه وخت پوهېږي چې له لاسه یې ورکړي. رسول الله ﷺ هم انسانانو ته د پنځو شیانو د غنیمت ګڼلو لارښوونه کړې ده، مخکې له دې چې پنځه نور حالتونه پرې راشي: ځواني مخکې له زړښت، روغتیا مخکې له ناروغۍ، شتمني مخکې له بېوزلۍ، فارغ وخت مخکې له مصروفیت او ژوند مخکې له مرګه.

-د دې کتاب اساسي موخه همدا ده چې انسان د خپل عمر، روغتیا او پاتې فرصتونو ارزښت ته متوجه کړي او هغه له غفلت څخه راوباسي. ځکه ډېر خلک د اوږدو هیلو په خیال کې خپل نن ضایع کوي او تل وایي: سبا به توبه وباسم، سبا به نېک عمل وکړم، سبا به عبادت ته وخت ورکړم او سبا به خپل ژوند بدل کړم؛ حال دا چې هېڅ انسان نه پوهېږي چې تر سبا پورې به ژوندی وي که نه.

-د کتاب په لومړیو بحثونو کې د روغتیا او فارغ وخت د غنیمت ګڼلو اهمیت بیان شوی دی. روغتیا د الله تعالی له ستر و نعمتونو څخه ده؛ انسان باید تر هغه وخته چې روغ وي، د عبادت، علم، خدمت او نېکو اعمالو لپاره تړې ګټه واخلي. همدارنګه فارغ وخت باید په بې ګټې کارو کې ضایع نه شي، بلکې د داسې اعمالو لپاره وکارول شي چې په دنیا او آخرت کې انسان ته ګټه ورسوي.

ketabton.com - The Digital Library

-په کتاب کې د ژوند او مرګ حقیقت هم بیانېږي. انسان باید پوه شي چې قبر د عمل وروستی منزل دی؛ کله چې انسان له دنیا څخه لاړ شي، د عمل فرصت یې پای ته رسېږي. هغه څه چې انسان په دنیا کې کړي وي، له ځان سره یې آخرت ته وړي. له همدې امله دنیا باید یوازې د خوند او تفریح ځای ونه ګڼل شي، بلکې د آخرت لپاره د عمل میدان دی.

-دنیا د آخرت کرونده ده. انسان چې په دې دنیا کې څه وکړي، په آخرت کې به یې پایله ترلاسه کړي. که نېک عملونه وکړي، د خیر او اجر پایله به وموميي، او که خپل عمر په غفلت او نافرمانۍ کې تېرکړي، د خپلو اعمالو پایلې به وویني.

-په کتاب کې دا هم روښانه کېږي چې د انسان د ژوند هره شېبه ارزښت لري. هېڅ نېکي باید کوچنۍ ونه ګڼل شي. کله ناکله یو کوچنی خیر، یوه ښه خبره، د یوه مسلمان مرسته، صدقه، ذکر یا د یو انسان د زړه خوشحالول د الله تعالی په نزد لوی اجر لري. نو مسلمان باید هېڅ فرصت د خیر لپاره کم ونه ګڼي.

-همدارنګه د عمر د پاتې برخې د جبران موضوع هم مهمه ده. که انسان د ژوند یوه برخه په غفلت کې تېره کړې وي، باید ناهیلی نه شي؛ بلکې پاتې عمر د غنیمت وګڼي او د تېر وخت د جبران لپاره د هڅه وکړي. د انسان لپاره تر ټولو مهمه خبره دا نه ده چې څومره وخت یې تېر کړی، بلکې دا ده چې پاتې وخت څنګه تېروي.

-د کتاب په نورو برخو کې د دنیا د ژر تېرېدو حقیقت، د سپین ږیرو او د مرګ نږدېوالی، د عمر د پاتې وخت ارزښت او د اوږدو هیلو خطرونه بیان شوي دي. انسان چې عمر یې زیاتېږي، باید د مرګ نږدېوالی لا ډېر احساس کړي او د آخرت لپاره خپله تیاري زیاته کړي.

-همدارنګه د توبې د ځنډولو په اړه مهم نصیحتونه شوي دي. توبه باید «سبا» ته ونه ځنډول شي؛ ځکه سبا زمونږ په اختیار کې نه دی. که انسان په ګناه اخته وي، باید همدا اوس توبه وباسي؛ که د نېک عمل اراده لري، باید همدا اوس یې پیل کړي.

-د جنازې، قبر او د مرګ له حالت څخه عبرت اخیستل هم د انسان د زړه د بیداری مهمې وسیلې دي. کله چې انسان د نورو جنازې وویني، باید یوازې د هغوی د مرګ غم ونه خوري، بلکې د خپل راتلونکي په اړه هم فکر وکړي: یوه ورځ به زه هم د همدې لارې مسافر یم؛ نو ایا د هغې ورځې لپاره مې څه چمتو کړي دي؟

ketabton.com - The Digital Library

نو دا کتاب د غفلت پرورانديې يوه مهمه يادونه ده؛ انسان ته وايي چې عمر لنډ دی، فرصت محدود دی او مرګ نړدې دی. د ژوند پاتې شېبې بايد په داسې کارونو کې ولګول شي چې د الله تعالی رضا، د انسان اصلاح او د آخرت بريا پکې وي.

-له الله تعالی څخه غواړو چې موږ ته د خپل عمر، روغتيا، وخت او فرصتونو د سم استعمال توفيق راکړي، له غفلت څخه مو وساتي، د توبې او نېکو اعمالو فرصتونه راته غنيمت وګرځوي او زموږ پاتې ژوند د خير او برکت سبب وګرځوي.

وما توفيقي إلا بالله، عليه توكلت وإليه أنيب.

محمد بشير مدني

ketabton.com - The Digital Library

دليکوال سريزه

-إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ونعوذ بالله من شرور أنفسنا وسيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له .وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمدا عبده ورسوله .أما بعد :فإن خير الكلام كلام الله وأحسن الهدي هدي محمدﷺ ، وشر الأمور محدثاتها، وكل محدثة بدعة وكل بدعة ضلالة، وكل ضلالة في النار.

-**أما بعد :** انسان کمزورى دى، زمانه له ستونزو ډکه ده، مرستندويان لږ دي، د انسان کارونه ډېر دي، عمر لنډ دى، په عمل کې مو نيمګړتياوې شته، د مرګ وخت نږدې دى او د آخرت سفر اوږد دى. نو اطاعت او نېک عمل هغه توښه ده چې انسان ورته هرومرو اړتيا لري.

-ځوک چې د نېکو اعمالو توفيق ترلاسه کړي، هغه به تلپاتې بريا او نېکمرغي وموميِ، او ځوک چې دا فرصت له لاسه ورکړي، هغه به له زيانمنو خلکو سره زيانمن او له هلاک شوو سره هلاک شي.

-الله تعالى ماته توفيق راکړ چې دا معلومات راټول کړم، ځو د خلکو لپاره د دې لامل شي چې خپل وختونه غنيمت وګڼي او په هغو نېکو او تلپاتې اعمالو کې يې ولګوي چې په آخرت کې ورته ګټه رسوي.

-له ژوندي او تلپاتې الله تعالى ځخه، چې د لويې او عزت ځښتن دى، غوښتنه کوم چې په دې رساله خلکو ته ګټه ورسوي. بېشکه هغه د دعا ښه اورېدونکى او قبلوونکى دى.

د خپل رب د بښنې هيله‌من

عبدالهادي بن حسن وهبي

ketabton.com - The Digital Library

-د اوږدو هیلو زیانونه :

-پوه شه چې اوږدې هیلې انسان له خیر او اطاعت څخه راګرځوي او د شر او فتنې لامل یې کېږي. اوږدې هیلې انسان په غفلت اخته کوي او په دنیایي چارو کې یې دومره بوختوي چې آخرت تري هېرېږي. [1]

-د اوږدو هیلو څلور سترزیانونه :

-کله چې د انسان هیلې اوږدې شي، څلور سترزیانونه ورته پیدا کېږي:

1. په اطاعت او نېکو اعمالو کې سستي او د هغوی ځنډول.
2. د توبې ځنډول.
3. په دنیا او مال راتولولو کې زیات بوختېدل.
4. د زړه سختېدل او د آخرت هېرول. [2]

-د اطاعت ځنډول :

-اوږدې هیلې انسان دې ته اړباسي چې ووایي: «وروسته به نېک عمل وکړم، لا ډېر وخت لرم او دا فرصت به له لاسه رانه شي.» په همدې ډول انسان د نېکو اعمالو ډېر فرصتونه له لاسه ورکوي.

-د توبې ځنډول :

-کله ناکله انسان وایي: «وروسته به توبه وباسم، اوس خو لا ځوان یم او ډېر وخت لرم.» خو انسان نه پوهېږي چې مرګ به کله راشي. کېدای شي مرګ ناڅاپه راشي او انسان د توبې کولو مخکې له دنیا څخه لاړشي.

-د زړه سختېدل :

-کله چې انسان د اوږد ژوند هیلې ولري او مرګ او آخرت هېرکړي، زړه یې ورو ورو سختېږي او د نېکو کارونو مینه پکې کمېږي. الله تعالی فرمایي: ﴿فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ﴾ [3]

---

[1] - *وقفات قبل الفوات*، د «احذر طول الأمل» برخه.

[2] - *وقفات قبل الفوات*، د «احذر طول الأمل» برخه.

[3] - سورت الحدید أیت 16.

ketabton.com - The Digital Library

ژباړه: «پرهغوی ډېروخت تېرشو، نوزرونه يې سخت شول.»

-د قبرونو زيارت :

-رسول الله ﷺ فرمايلي دي: «كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَزُورُوهَا فَإِنَّهَا تُرِقُّ الْقَلْبَ وَتُدْمِعُ الْعَيْنَ وَتُذَكِّرُ الْآخِرَةَ .[4]

-ژباړه: ما مخکې تاسو د قبرونو له زيارت څخه منع کړي وئ، اوس يې زيارت کوئ؛ ځکه د قبرونو ليدل زړه نرموي، سترګې له اوښکو ډکوي او آخرت درپه يادوي.

-د اوږدو هيلو پايلې :

-کله چې انسان خپلې هيلې اوږدې کړي، اطاعت يې کمېږي، توبه يې ځنډېږي، ګناهونه يې زياتېږي، د دنيا حرص يې ډېرېږي، زړه يې سختېږي او د آخرت په اړه يې غفلت زياتېږي.[5]

-د مرګ يادول :

-د مرګ يادول د اوږدو هيلو د ناروغۍ له منځه وړلو له مهمو لارو څخه دي؛ ځکه د مرګ او آخرت ياد انسان له غفلت څخه راويښوي او د نېکو اعمالو لوري ته يې هڅوي.[6]

-په دنيا کې د مسافر په څېر اوسېدل :

-رسول الله ﷺ ابن عمر رضي الله عنهما ته وفرمايل: كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ .[7]

ژباړه: په دنيا کې داسې ژوند وکړه لکه ته چې پردی يا مسافر يې.

-دنيا د مسافر د ونې د سيوري په څېر ده :

-رسول الله ﷺ فرمايلي دي: مَا لِي وَلِلدُّنْيَا، مَا أَنَا فِي الدُّنْيَا إِلَّا كَرَاكِبٍ اسْتَظَلَّ تَحْتَ شَجَرَةٍ، ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا .[8]

ژباړه: «له دنيا سره زما څه دي؟ زه په دنيا کې يوازې د هغه سپاره مسافر په څېر يم چې د يوې ونې ترسيوري لاندې لږه شېبه کېني، بيا ترې روان شي اوونه پرېږدي.

[4] - الحاكم، *المستدرک*، حديث ۱۳۹۳؛ همدارنګه د متن په ورکړل شوې حواله کې د البانې تصحيح ذکر شوې ده.

[5] - *وقفات قبل الفوات*، د «احذر طول الأمل» برخه.

[6] - *وقفات قبل الفوات*، د «احذر طول الأمل» برخه.

[7] - صحيح البخاري، حديث ۶۴۱۶.

[8] - جامع الترمذي، حديث ۲۳۷۷؛ د متن په ورکړل شوې حواله کې د البانې تصحيح هم ذکر شوې ده.

ketabton.com - The Digital Library

-دنيا د عمل ځای او آخرت د حساب ځای دی :

-علي بن أبي طالب رضي الله عنه فرمايلي دي: فَإِنَّ الْيَوْمَ عَمَلٌ وَلَا حِسَابَ، وَغَدًا حِسَابٌ وَلَا عَمَلٌ» [9]

ژباړه: نن د عمل ورځ ده او حساب نشته، خو سبا د حساب ورځ ده او عمل نشته.

-د وخت او فرصت په اړه لنډ نصيحت :

-نو انسان بايد د دنيا په لنډمهاله ژوند کې غافل نه شي، خپل عمر غنيمت وګڼي، توبه و نه ځنډوي او د آخرت لپاره نېک عملونه زيات کړي. [10]

-د اوږدو هيلو زيانونه :

-الله د پر تا رحم وکړي! پوه شه چې اوږدې هيلې انسان له خير او اطاعت څخه راګرځوي او د شر او فتنې لامل کېږي. اوږدې هيلې يوه خطرناکه ناروغي ده چې انسان په بېلابېلو ستونزو او زيانونو اخته کوي.

-پوه شه چې کله د انسان هيلې ډېرې اوږدې شي، نو څلور ستر زيانونه ورڅخه پيدا کېږي: [11]

-لومړی: انسان د الله تعالی په اطاعت کې سستي کوي او نېک کارونه ځنډوي. له ځان سره وايي: «دا کار به وروسته وکړم، لا ډېر وخت لرم او فرصت به له لاسه نه ورکوم .» په دې توګه د نېکو اعمالو ډېر فرصتونه له لاسه ورکوي.

-دويم: انسان توبه ځنډوي او وايي: «وروسته به توبه وباسم، لا ډېر وخت لرم؛ اوس خو ځوان يم او هر وخت چې وغواړم، توبه ايستلای شم.» خو انسان نه پوهېږي چې مرګ به کله راشي. کېدای شي مرګ ناڅاپه راشي او انسان د ګناهونو په حالت کې له دنيا ځخه بوزي، مخکې له دې چې د خپلو اعمالو د اصلاح او توبې فرصت پيدا کړي.

-دريم: انسان د دنيا د مال او شتمنۍ په راټولولو کې دومره بوختېږي چې آخرت ترې هېرېږي او د الله تعالی د ياد او اطاعت لپاره يې وخت کمېږي.

---

[9] - صحيح البخاري، معلقاً، ۱۱/۲۳۹ . ۲۴۰؛

[10] - *وقفات قبل الفوات*، د «احذر طول الأمل» برخه .

[11] - مخکې هم مختصرا ذکرشوی .

ketabton.com - The Digital Library

-خلورم دا چې د انسان زړه سختېږي او آخرت هېروي. ځکه کله چې انسان د اوږد ژوند هيلې ولري، د مرګ او قبر يادول کموي. حال دا چې د زړه نرمي او پاکوالی د مرګ، قبر، ثواب، عذاب او د آخرت د حالاتو په يادولو سره پيدا کېږي.

-عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ، فَزُورُوهَا، فَإِنَّهَا تُرِقُّ الْقَلْبَ، وَتُدْمِعُ الْعَيْنَ، وَتُذَكِّرُ الْآخِرَةَ .

-ژباړه :

له انس رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ وفرمايل: ما مخکې تاسو د قبرونو له زيارت څخه منع کړي وئ، اوس يې زيارت کوئ؛ ځکه د قبرونو ليدل زړه نرموي، سترګې له اوښکو ډکوي او آخرت درپه يادوي.

-له همدې امله، د قبرونو ليدل انسان ته د مرګ او آخرت ياد تازه کوي او له غفلت څخه يې راويښوي.

-الله تعالى فرمايي: ﴿فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ﴾ [12]

ژباړه: پر هغوی ډېر وخت تېر شو، نو زړونه يې سخت شول.»

-کله چې انسان خپلې هيلې ډېرې اوږدې کړي، اطاعت يې کمېږي، توبه يې ځنډېږي، ګناهونه يې زياتېږي، د دنيا حرص يې ډېرېږي، زړه يې سختېږي او د آخرت په اړه يې غفلت زياتېږي. که الله تعالى پرې رحم ونه کړي، کېدای شي خپل آخرت له لاسه ورکړي.

-له دې څخه به بله بده پايله څه وي؟ او له دې څخه به بله لويه ستونزه څه وي؟ دا ټولې ستونزې د اوږدو هيلو له امله رامنځته کېږي.

-پوه شه چې د مرګ يادول د دې خطرناکې ناروغۍ چې اوږدې هيلې دي، د له منځه وړلو تر ټولو غوره درمل دي. الله تعالى دې موږ او ټولو مؤمنانو ته د اوږدو هيلو له شر څخه وساتي.

-نو دا خبره په ياد وساته او پرې عمل وکړه، ځکه موږ ورته ډېره اړتيا لرو. خپل وخت په بې ګټې خبرو، بحثونو، لوبو او ساعتېرۍ مه ضايع کوه. الله تعالى په خپل فضل سره توفيق ورکوونکی دی.

-د پردي يا مسافر په څېر ژوند وکړه :

[12] ـ الحديد: ١٦

ketabton.com - The Digital Library

له ابن عمر رضي الله عنهما څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ زما د بدن یوه برخه ونیوله او ویې فرمایل: كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ، وَعُدَّ نَفْسَكَ مِنْ أَهْلِ الْقُبُورِ».

-ژباړه : په دنیا کې داسې ژوند وکړه لکه ته چې پردی یا مسافر یې، او خپل ځان د قبر له خلکو څخه وشمېره.

-یعنې انسان باید دنیا د خپل تلپاتې کور په توګه ونه ګڼي، بلکې ځان باید داسې وبولي لکه یو مسافر چې د لنډ وخت لپاره په یوه ځای کې تم شوی وي او ډېر ژر به خپل اصلي منزل ته روانېږي.

رسول الله ﷺ به فرمایل: مَا لِي وَلِلدُّنْيَا، مَا أَنَا فِي الدُّنْيَا إِلَّا كَرَاكِبٍ اسْتَظَلَّ تَحْتَ شَجَرَةٍ، ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا.

-ژباړه :

-له دنیا سره زما څه دي؟ زه په دنیا کې یوازې د هغه سپاره مسافر په څېریم چې د یوې ونې تر سیوري لاندې لږه شېبه کېني، بیا له هغه ځایه روان شي او ونه پرېږدي.

-یعنې د دنیا ژوند ډېر لنډ دی. انسان باید د دنیا په لنډمهاله نعمتونو داسې زړه ونه تړي چې خپل آخرت تري هېر کړي.

-علي بن أبي طالب رضي الله عنه ویلي دي: ارْتَحَلَتِ الدُّنْيَا مُدْبِرَةً، وَارْتَحَلَتِ الْآخِرَةُ مُقْبِلَةً، وَلِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا بَنُونَ، فَكُونُوا مِنْ أَبْنَاءِ الْآخِرَةِ، وَلَا تَكُونُوا مِنْ أَبْنَاءِ الدُّنْيَا، فَإِنَّ الْيَوْمَ عَمَلٌ وَلَا حِسَابَ، وَغَدًا حِسَابٌ وَلَا عَمَلٌ .

-ژباړه :

«دنیا شا ته روانه ده او آخرت زموږ پر لور راروان دی. د دواړو لپاره خپل پلویان شته. نو تاسو د آخرت له خلکو څخه شئ او د دنیا له خلکو څخه مه کېږئ. ځکه نن د عمل ورځ ده او حساب نشته، خو سبا د حساب ورځ ده او د عمل فرصت نشته.»

- هو، دا متن مې په ساده، روانه او سلیسه پښتو داسې برابر کړ:

په دنیا کې د مسافر په څېر ژوند

ketabton.com - The Digital Library

اې هغه انسانه چې د دنیا په نعمتونو او خوښیو کې غافل یې! ځان په دنیا کې د یوه مسافر په څېر وګڼه او دنیا یوازې د تېرېدو یوه لاره وبوله.

په دنیا کې د تل پاتې کېدو هیله مه کوه، بلکې د آخرت لپاره توښه برابره کړه؛ ځکه د دنیا سفر لنډ دی، خو د آخرت سفر اوږد دی.

-ځان د قبر له خلکو څخه وشمېره :

وَاعْدُدِ النَّفْسَ طُولَ الدَّهْرِ مِنْ أَهْلِ الْقُبُورِ، وَارْفُضِ الدُّنْيَا، وَلَا تَرْكَنْ إِلَى دَارِ الْغُرُورِ.

-ژباړه: خپل ځان تل د قبر له خلکو څخه وشمېره، دنیا پرېږده او د دوکې دغه کور (دنیا) پورې زړه مه تړه.

-انسان څنګه په دې دنیا کې ځان پردی او مسافرونه ګڼي، حال دا چې د سفر په لاره روان دی او د دې سفر پای به د قبرونو په منځ کې وي؟

-انسان که څه هم په ظاهره په دنیا کې ناست او د ژوند په چارو بوخت وي، خو په حقیقت کې هره ورځ د خپل سفر یوه برخه تېروي. د انسان عمر له لنډو پراوونو پرته بل څه نه دی؛ هر پراو چې تېرېږي، انسان د خپل وروستي منزل، یعني آخرت، پر لور نږدې کېږي.

ویل شوي دي:

وَمَا هَذِهِ الْأَيَّامُ إِلَّا مَرَاحِلُ يَحُثُّ بِهَا دَاعٍ إِلَى الْمَوْتِ قَاصِدُ

وَأَعْجَبُ شَيْءٍ لَوْ تَأَمَّلْتَ أَنَّهَا مَنَازِلُ تُطْوَى وَالْمُسَافِرُ قَاعِدُ

-ژباړه : دا ورځې له څو پراوونو پرته بل څه نه دي؛ داسې پراوونه چې یو دعوت کوونکی یې د مرګ پر لور په چټکۍ وړي.

که لږ فکر وکړې، ترټولو عجیبه خبره دا ده چې دا منزلونه یو په بل پسې را لنډېږي او مسافر په ظاهره ناست وي.

-بل شاعر وایي:

وَمَا الْمَرْءُ إِلَّا رَاكِبٌ ظَهْرَ عُمْرِهِ عَلَى سَفَرٍ يَطْوِيهِ بِالْيَوْمِ وَالشَّهْرِ

يَبِيتُ وَيُصْبِحُ كُلَّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ بَعِيدًا عَنِ الدُّنْيَا قَرِيبًا مِنَ الْقَبْرِ

ketabton.com - The Digital Library

ژباړه : انسان يوازې د خپل عمر پر سپرلۍ سپور مسافر دی؛ د ورځو او مياشتو په تېرېدو خپل سفر لنډوي.

هره ورځ او شپه چې سبا کوي، له دنيا څخه لرې کېږي او قبر ته نږدې کېږي«.

-او څومره ښه يې ويونکي ويلي دي:

نَسِيرُ إِلَى الآجَالِ فِي كُلِّ لَحْظَةٍ وَأَيَّامُنَا تُطْوَى وَهُنَّ مَرَاحِلُ

تَرَحَّلْ مِنَ الدُّنْيَا بِزَادٍ مِنَ التُّقَى فَعُمْرُكَ أَيَّامٌ وَهُنَّ قَلَائِلُ

ژباړه : مور هره شېبه د خپلو تاکلو شويو اجلونو پر لور روان يو، او زمور ورځې يو په بل پسې لنډېږي او پراوونه تېروي.

له دنيا څخه د تقوا په توښه سره سفر وکړه؛ ځکه ستا عمر يوازې څو ورځې دي او هغه هم ډېرې لږې دي«.

بل شاعر وايي:

حَتَّى مَتَى نَحْنُ وَالأَيَّامُ نَحْسَبُهَا وَإِنَّمَا نَحْنُ فِيهَا بَيْنَ يَوْمَيْنِ

يَوْمٌ تَوَلَّى وَيَوْمٌ أَنْتَ تَأْمُلُهُ لَعَلَّهُ أَجْلُبُ الأَيَّامِ لِلْحَيْنِ

ژباړه : تر کومه به مور ورځې شمېرو؟ حال دا چې مور په دې دنيا کې يوازې د دوو ورځو تر منځ يو:

يوه هغه ورځ چې تېره شوې ، او بله هغه ورځ چې ته يې هيله لرې؛ کېدای شي همدا راتلونکې ورځ ستا د مرګ ورځ وي.

-نو هوښيار او ځيرک انسان هغه دی چې د عمر هر پراو د خپلو سترګو مخې ته ودروي. هڅه وکړي چې هر پراو له ګناهونو او بديو څخه په سلامتي تېر کړي او د نېکو او تلپاتې عملونو په ګټلو سره يې بشپړ کړي.

-کله چې د انسان د عمر يو پراو پای ته ورسېږي، بايد بل پراو هم په همدې ډول د الله تعالی په اطاعت او نېکو کارونو کې تېر کړي. همداسې د خپل ټول عمر پراوو نه دمخکينۍ پراو په ښه تېر کړي، تر هغه چې د عمر ټول پراوونه يې پای ته ورسېږي.

ketabton.com - The Digital Library

-نو هوښيار انسان بايد خپل فارغ وخت او روغتيا د الله تعالى په اطاعت او نېکو اعمالو کې ولګوي؛ ځکه همدا کارد نېکمرغۍ او برياليتوب لامل کېږي.

-روغتيا او فارغ وخت غنيمت وګڼه :

-له ابن عباس رضي الله عنهما څخه روايت دى چې رسول الله ﷺ وفرمايل: نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ . [13]

-ژباړه: دوه نعمتونه دي چې ډېر خلک پکې تاوان دي: روغتيا او فارغ وخت.

-يعنې ډېر خلک د روغتيا او فارغ وخت له نعمتونو څخه سمه ګټه نه اخلي او په دې دواړو کې تاوان کوي.

-ځوک چې خپله روغتيا او فارغ وخت د الله تعالى په اطاعت او نېکو کارونو کې وکاروي، هغه بختور دى او د غبطې وړ دى. خو ځوک چې دا دواړه نعمتونه د الله تعالى په نافرمانۍ کې تېر کړي، هغه تاوان دى.

-ځکه فارغ وخت تل نه پاتې کېږي؛ وروسته به انسان په کارونو او مسؤليتونو بوخت شي. همدارنګه روغتيا هم تل نه پاتې کېږي؛ کېداى شي انسان ناروغ شي، اوکه ناروغي هم نه وي، زړښت به يې ځواک اوتوان کم کړي.

-نو هوښيار انسان بايد د روغتيا او فارغ وخت له نعمتونو څخه د الله تعالى په اطاعت او نېکو اعمالو کې ګټه واخلي، مخکې له دې چې دا فرصتونه له لاسه ورکړي.

-شاعر وايي:

يَسُرُّ الْفَتَى طُولُ السَّلَامَةِ وَالْبَقَا فَكَيْفَ تَرَى طُولَ السَّلَامَةِ يَفْعَلُ

يَرِدُ الْفَتَى بَعْدَ اعْتِدَالٍ وَصِحَّةٍ يَنُوءُ إِذَا رَامَ الْقِيَامَ وَيُحْمَلُ

-ژباړه : ځوان انسان د اوږدې روغتيا او ژوند له املې خوشحالېږي، خو وګوره چې د اوږدې روغتيا پايله څه ده!

-هماغه ځوان چې يو وخت په روغتيا او اعتدال کې و، وروسته داسې حالت ته رسېږي چې د پاڅېدو هڅه وکړي، نو دروند اوکمزورى وي او نور خلک يې پورته کوي.

[13] - أخرجه البخاري) ٦٤١٢

ketabton.com - The Digital Library

-او څومره ښه يې ويونکي ويلي دي:

إِنَّ فِي الْمَوْتِ وَالْمَعَادِ لَشُغْلًا وَاذْكَارًا لِذِي النُّهى وَبَلَاغَا

فَاغْتَنِمْ نِعْمَتَيْنِ قَبْلَ الْمَنَايَا صِحَّةَ الْجِسْمِ يَا أَخِي وَالْفَرَاغَا

ژباړه : بېشکه په مرګ او آخرت کې د هوښيار انسان لپاره ستره بوختيا او د فکرورِ درس دی.

نو اې ورورە! له مرګ څخه مخکې دوه نعمتونه غنيمت وګڼه :د بدن روغتيا او فارغ وخت. [14]

- روغتيا، ځواني، شتمني او فارغ وخت تلپاتې نه وي؛ نو هوښيار انسان بايد دا نعمتونه د الله تعالى په اطاعت او نېکو اعمالو کې ولګوي .

بل شاعر وايي:

اغْتَنِمْ فِي الْفَرَاغِ فَضْلَ رُكُوعٍ فَعَسَى أَنْ يَكُونَ مَوْتُكَ بَغْتَةً

كَمْ صَحِيحٍ مَاتَ مِنْ غَيْرِ سُقْمٍ ذَهَبَتْ نَفْسُهُ الصَّحِيحَةُ فَلْتَةً

-ژباړه : په فارغ وخت کې د رکوع او عبادت فضيلت غنيمت وګڼه؛ کېدای شي ستا مرګ ناڅاپه راشي.

څومره روغ خلک دي چې پرته له کومې ناروغۍ مړه شول؛ د هغوی روغ ژوند په ناڅاپي ډول پای ته ورسېد. [15]

-پنځه شيان له پنځو شيانو مخکې غنيمت وګڼه :

-له ابن عباس رضي الله عنهما څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ يوه سړي ته د نصيحت په توګه وفرمايل :اغْتَنِمْ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ: شَبَابَكَ قَبْلَ هَرَمِكَ، وَصِحَّتَكَ قَبْلَ سَقَمِكَ، وَغِنَاكَ قَبْلَ فَقْرِكَ، وَفَرَاغَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ، وَحَيَاتَكَ قَبْلَ مَوْتِكَ . [16]

ژباړه : پنځه شيان له پنځو شيانو مخکې غنيمت وګڼه:

- خپله ځواني له زړښت مخکې؛
- خپله روغتيا له ناروغۍ مخکې؛

[14] - العاقبة (ص ٧٩).
[15] - اقتضاء العلم العمل (ص ١٥٦).
[16] - أخرجه البيهقي في شعب الإيمان (١٠٢٤٨)، وصححه الألباني رحمه الله في «صحيح الجامع» «١٠٧٧

ketabton.com - The Digital Library

- خپله شتمني له بېوزلۍ مخکې؛
- خپل فارغ وخت له مصروفیت مخکې؛
- خپل ژوند له مرګ مخکې.

-اې فکرکوونکیه انسانه! له معناوو څخه ډک او ستر کتې لرونکې نصیحت ته وګوره، او خپل قیمتي وختونه د مخلوقاتو د رب په اطاعت کې غنیمت وګڼه.

او څومره ښه یې ویونکي ویلي دي:

تَفَكَّرْ قَبْلَ أَنْ تَنْدَمَ فَإِنَّكَ مَيِّتٌ فَاعْلَمْ وَلَا تَغْتَرَّ بِالدُّنْيَا فَإِنَّ صَحِيحَهَا...

ژباړه : مخکې له دې چې پښېمانه شې، فکروکړه؛ ځکه ته به مړکېږې، نو په دې پوه شه.

او په دنیا مه غولېږه، ځکه د دې دنیا روغ او تازه شیان هم د تل لپاره نه پاتې کېږي«...

لنډه معنا :انسان مسافردی، عمریې پراوونه دي، هره ورځ یې له قبرسره نږدې کوي. روغتیا، ځواني، شتمني او فارغ وخت تلپاتې نه دي؛ نو هوښیار انسان باید دا نعمتونه د الله تعالی په اطاعت او نېکو اعمالو کې مصرف کړي، مخکې له دې چې د استعمال فرصت یې له لاسه ووځي.

-د روغتیا اوژوند فرصت :

-یو شاعروایي:

زمونږ حالتونه یوازې درې دي: ځواني، بیا زړښت او بیا مرګ؛

او کله چې انسان زوړشي، له هغه وروسته یې بل نوم «مړی» وي.

-نو هوښیار انسان ته پکار ده چې د روغتیا فرصت غنیمت وبولي او ډېر نېک اعمال ترسره کړي؛ ځکه کله چې ناروغ شي، هغه نېک عملونه چې په روغتیا کې یې په دوام سره کول، د ناروغۍ پر مهال هم ورته لیکل کېږي.

-همدارنګه که یو انسان په خپل کور اووطن کې د نېکوکارونو عادت ولري، کله چې سفروکړي او د دغو اعمالو د ترسره کولو توان ونه لري، د هغه د سفر پر مهال هم د هغو نېکو اعمالو اجرورته لیکل کېږي.

ketabton.com - The Digital Library

-له ابو موسى اشعري رضي الله عنه څخه روايت دى چې رسول الله ﷺ وفرمايل :إِذَا مَرِضَ العَبْدُ أَوْ سَافَرَ، كُتِبَ لَهُ مِثْلُ مَا كَانَ يَعْمَلُ مُقِيمًا صَحِيحًا .[17]

ژباړه :كله چې بنده ناروغ شي يا سفروكړي، هغه اجرورته ليكل كېږي چې په روغتيا او اقامت كې يې د نېكو اعمالو په توګه كاوه.

-قبر د عمل صندوق دى :

-له براء بن عازب رضي الله عنه څخه روايت دى:موږ له رسول الله ﷺ سره په يوه جنازه كې وو. رسول الله ﷺ د قبر پر غاړه كښېناست او دومره يې وژړل چې خاوره يې له اوښكو لنده شوه. بيا يې وفرمايل:يَا إِخْوَانِي، لِمِثْلِ هَذَا فَأَعِدُّوا. [18]

ژباړه :اې زما وروڼو! د داسې ورځې لپاره تياری ونيسئ.

-له انس رضي الله عنه څخه روايت دى چې رسول الله ﷺ وفرمايل: يَتْبَعُ الْمَيِّتَ ثَلَاثَةٌ، فَيَرْجِعُ اثْنَانِ وَيَبْقَى مَعَهُ وَاحِدٌ؛ يَتْبَعُهُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ، فَيَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ، وَيَبْقَى عَمَلُهُ. [19]

-ژباړه :له مړي سره درې شيان ملګري كېږي؛ دوه بېرته ستنېږي او يو ورسره پاتې كېږي. كورنى، مال او عمل يې ورسره ځي؛ كورنى او مال يې بېرته ستنېږي، خو عمل يې ورسره پاتې كېږي.

-نو انسان بايد د خپل قبر لپاره خپل نېک عمل ملګرى كړي؛ ځكه له مرګ وروسته له انسان سره نه مال پاتې كېږي او نه كورنى، بلكې يوازې د هغه عمل ورسره پاتې كېږي.

-يو شاعر وايي:

له خپلو نېكو اعمالو څخه د ځان لپاره ملګرى جوړ كړه؛
ځكه په قبر كې د انسان ملګرى هماغه عمل دى چې ده ترسره كړى وي.

[17] - صحيح البخاري، حديث ۲۹۹۶.

[18] - سنن ابن ماجه، حديث ۴۱۹۵؛ علامه الباني رحمه الله په *صحيح الترغيب والترهيب* كې حسن بللى، حديث ۳۳۳۸.

[19] - :صحيح البخاري، حديث ۶۵۱۴؛ صحيح مسلم، حديث ۲۹۶۰.

ketabton.com - The Digital Library

که په کوم کاربوخت يې، نو داسې کارمه کوه چې الله پرې راضي نه وي.
له مرګ وروسته انسان سره يوازې هغه عمل ملګری کېږي چې په دنيا کې يې ترسره کړی وي.

انسان د خپلې کورنۍ په منځ کې د مېلمه په څېر دی؛
لږه موده ورسره پاتې کېږي او بيا ترې رخصتېږي.

او بل شاعر وايي:

-مرګ ناڅاپه راځي، او قبر د عمل صندوق دی.

-له مرګه مخکې خپل ژوند غنيمت وبولە : د ژوند ارزښت د نعمت ارزښت .مه هيروه .

-**ګرانه وروره!** پوه شه چې انسان ډېر وخت د ژوند او نورو نعمتونو ريښتينی ارزښت هغه وخت درک کوي چې له لاسه يې ورکړي. انسان د يوه نعمت د شتون پر مهال ډېر ځله د هغه قدر نه پېژني، خو کله چې ترې محروم شي، بيا يې ارزښت ورته څرګندېږي.

-لکه څنګه چې ناروغ انسان د روغتيا قدرښه پېژني او هغه څوک د عافيت ارزښت ښه درک کوي چې په ستونزو او مصيبتونو اخته شوی وي، همدارنګه مړی د ژوند حقيقي ارزښت ښه درک کوي؛ ځکه له مرګ وروسته ورته ډېر حقيقتونه څرګندېږي، د آخرت منزلونه وينې او پوهېږي چې هلته يوازې نېک او صالح عمل ګټه لري.

-هر څومره چې انسان په دنيا کې تقوا او نېکو اعمالو ته زيات پام وکړي، هماغومره الله تعالی ته نږدې کېږي.

-کله چې مړو ته د هغو فرصتونو حقيقت څرګند شي چې په دنيا کې يې ضايع کړي وو، ډېر پښېمانه کېږي او هيله کوي چې بېرته دنيا ته راوګرځي، توبه وباسي او په عبادت او نېکو اعمالو کې زياتوالی راولي؛ خو هغه وخت بيا د بېرته ستنېدو هېڅ لاره نه وي.

ketabton.com - The Digital Library

-د ببرته ستنېدو هيله :

-الله تعالى فرمايي: ﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ۝ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ ۚ كَلَّا ۚ إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا ۖ وَمِن وَرَائِهِم بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾ [20]

-ژباړه: کله چې د هغوی څخه يوه ته مرګ راشي، وايي: اې زما ربه! ما ببرته دنيا ته ولېږه، ښايي په هغه څه کې چې ما پرېښې دي، نېک عمل وکړم. خو هېڅکله داسې نه ده! دا يوازې يوه خبره ده چې دی يې کوي؛ او د دوی ترشا ترهغې ورځې پورې برزخ دی چې بيا به راپاڅول کېږي.

-الله تعالى بل ځای فرمايي: ﴿وَأَنفِقُوا مِن مَّا رَزَقْنَاكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ الصَّالِحِينَ ۝ وَلَن يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا ۚ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ [21]

-ژباړه: او له هغه څه څخه چې مورږ درکړي دي، مخکې له دې چې ستاسو يوه ته مرګ راشي، لګښت وکړئ. بيا به وايي: اې زما ربه! ولې د ما ته لږه موده نور مهلت نه راکاوه، چې صدقه مې کړې وای او له نېکو خلکو څخه شوی وای؟ خو کله چې د يوه انسان ټاکلی اجل راشي، الله هېڅکله هغه ته مهلت نه ورکوي، او الله ستاسو له اعمالو څه خبر دی.

-دنيا د آخرت کرونده ده :

-انسان په خپلو خبرو او اعمالو سره په دنيا کې د نېکۍ او بدۍ تخم کري، او د قيامت په ورځ به هماغه څه رېبي چې په دنيا کې يې کرلي وي.

-که څوک د نېکو خبرو او نېکو اعمالو تخم وکري، د قيامت په ورځ به د هغې عزت او نېکمرغي ترلاسه کړي. او که څوک د بدو خبرو او بدو اعمالو تخم وکري، نو د قيامت په ورځ به د پښېمانۍ حاصل ترلاسه کړي.

-يو شاعر وايي:

-سبا به هر انسان د خپلو کړنو بدله ترلاسه کوي او کروندګر به د هغه څه حاصل اخلي چې ده کرلي وي.

که يې نېکي کړې وي، د ځان لپاره يې کړې ده او که يې بدۍ کړې وي، نو څومره ناوړه کار يې کړی دی. [22]

[20] - سورة المؤمنون، ۹۹ او ۱۰۰ آيتونه .

[21] - سورة المنافقون، ۱۰ او ۱۱ آيتونه

ketabton.com - The Digital Library

-لنډه پايله :

-ژوند فرصت دی، روغتيا فرصت ده او وخت هم يو ستر فرصت دی. انسان بايد تر مرګ مخکې له خپل ژوند څخه د آخرت لپاره توښه برابره کړي؛ ځکه کله چې مرګ راشي، د عمل وخت پای ته رسېږي او له انسان سره يوازې هغه نېک اعمال پاتې کېږي چې په دنيا کې يې ترسره کړي وي. [23]

-دنيا د آخرت کرونده ده :

ويل شوي دي:

«مَن فَاتَهُ الزَّرْعُ فِي وَقْتِ الْبِذَارِ فَمَا تَرَاهُ يَحْصُدُ إِلَّا الْهَمَّ وَالنَّدَمَا»

ژباړه: څوک چې د کرلو مناسب وخت له لاسه ورکړي، وروسته به له غم او پښېمانۍ پرته بل څه په لاس ورنه شي.

-له جابر رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ فرمايلي دي: مَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ، غُرِسَتْ لَهُ نَخْلَةٌ فِي الْجَنَّةِ . [24]

-ژباړه:

-څوک چې «سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ» ووايي، په جنت کې به ورته يوه د خرما ونه وکرل شي.

-نو انسان څومره داسې ساعتونه ضايع کوي چې په هغو کې د ستر اجر فرصت له لاسه ورکوي! دا ورځې د کروندې په څېر دي؛ نو ايا عاقل انسان ته روا ده چې د تخم شيندل وځنډوي او سستي وکړي؟

---

[22] - لطائف المعارف، ص ۳۷۵ .

[23] - مهمې سرچينې : صحيح البخاري، حديثونه ۲۹۹۶ او ۶۵۱۴ , صحيح مسلم، حديث ۲۹۶۰ , سنن ابن ماجه، حديث ۴۱۹۵ , القرآن الكريم، المؤمنون ۹۹ او ۱۰۰، المنافقون ۱۰ او ۱۱ , جامع العلوم والحكم، ۱۴۷/۲ , لطائف المعارف، ص ۳۷۵ او ۵۳۹ , العاقبة، ص ۲۰۲ *يتبع الميت ثلاث*، ص ۴۵ .

[24] - ترمذي، حديث ۳۴۶۴، ابن حبان، حديث ۸۲۶، او حاكم، ۵۰۱/۱ ـ ۵۰۲، روايت کړی دی. حاكم صحيح بللی او ذهبي ورسره موافق شوی دی.

ketabton.com - The Digital Library

-له ابن مسعود رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ فرمایلي دي: لَقِيتُ إِبْرَاهِيمَ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، أَقْرِئْ أُمَّتَكَ مِنِّي السَّلَامَ، وَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ الْجَنَّةَ طَيِّبَةُ التُّرْبَةِ، عَذْبَةُ الْمَاءِ، وَأَنَّهَا قِيعَانٌ، وَأَنَّ غِرَاسَهَا: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ. [25]

ژباړه:

-د معراج په شپه مې ابراهیم علیه السلام ولید. هغه راته وویل: اې محمده! زما سلام خپل امت ته ورسوه او هغوی ته ووایه چې د جنت خاوره پاکه او اوبه یې خوږې دي، جنت هواره ځمکه ده او د هغې نیالګي دا دي: سبحان الله، الحمد لله، لا إله إلا الله او الله أكبر.

-د ابن القیم رحمه الله خبره:

-سنت د یوې ونې په څېر دی، میاشتې یې څانګې دي، ورځې یې شاخونه دي، ساعتونه یې پانې دي او ساهګانې یې مېوې دي. د چا چې ساهګانې په اطاعت کې تېرېږي، د هغه د ونې مېوه هم پاکه او ښه وي، او د چا چې ساهګانې په ګناه کې تېرېږي، د هغه مېوه ترخه وي.

ویل شوي دي:

-ایا دا د ندي اوربدلي چې جنت هواره ځمکه ده؟

-نو په دې تېربدونکي وخت کې چې څه غواړې، هماغه وکړه.

-د جنت کرنه تسبیح، تکبیر، تحمید او د الله جل جلاله توحید دی.

-اې انسانه ! چې خپله کرنه پربردي، په دې لنډه موده کې له کوم ستر خیر څخه بې برخې کېږې؟

-اې مسلمانه ! په دې حقیقت اقرارکوي، خو د عمل لپاره یې هڅه نه کوي، په الله قسم، راته ووایه چې دا دواړه څنګه سره یوځای کېدای شي؟

-که ته خپله ځمکه له کرلو څخه بې برخې کړې، نو له خپل باغ څخه به څه حاصل واخلې؟

-ابن القیم رحمه الله فرمایي:

[25] - ترمذي، حدیث ۳۴۶۲، روایت کړی دی او علامه البانې رحمه الله په «صحیح سنن الترمذي» کې، حدیث ۲۷۵۵، حسن بللی دی.

ketabton.com - The Digital Library

-د مېوو د ټولولو ورځ د قیامت ورځ ده. په همدې ورځ به معلومه شي چې د چا مېوې خوږې دي او د چا ترخې.

-نو د ارزښتناکو نېکیو د ترلاسه کولو لپاره له یو بل سره سیالي وکړئ؛ ځکه هر انسان به هماغه څه حاصلوي چې نن یې کري. [26]

-د «الجَذَاذ» معنا:

الجَذَاذ د مېوو ټولولو او راشکولو په معنا دی.

-اعمال د پایلو له مخې ارزول کېږي :

-انسان باید هڅه وکړي چې خپل ژوند په نېکو اعمالو پای ته ورسوي؛ ځکه د انسان د عمل حقیقي پایله د هغه په پای کې څرګندېږي.

-اعمال د پایلو له مخې دي :

-له سهل بن سعد رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ وفرمایل: إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِخَوَاتِيمِهَا . [27]

ژباړه: د اعمالو اعتبارد هغوی په پای پورې تړلی دی.

-له معاویه رضي الله عنه څخه روایت دی، وایي: ما له رسول الله ﷺ څخه واوربدل چې فرمایل یې: إِنَّمَا الْأَعْمَالُ كَالْوِعَاءِ، إِذَا طَابَ أَسْفَلُهُ طَابَ أَعْلَاهُ، وَإِذَا فَسَدَ أَسْفَلُهُ فَسَدَ أَعْلَاهُ . [28]

-ژباړه: اعمال د یوه لوښي په څېر دي؛ که د لوښي لاندې برخه ښه وي، پورته برخه به یې هم ښه وي، او که لاندې برخه یې خرابه وي، پورته برخه به یې هم خرابه وي.

-د انسان د عمل ارزښت د هغه په پای پورې تړلی دی، ځکه د انسان عمر هم په پای سره بشپړېږي.

---

[26] - لطائف المعارف، ص ۳۴.

[27] - صحيح البخاري، حديث ۶۶۰۷.

[28] - سنن الترمذي، حديث ۲۳۳۰.

ketabton.com - The Digital Library

-د پورتنيو احاديثو معنا.

-که څوک د لمانځه له سلام مخکې لمونځ باطل کړي، نو د هغه لمونځ له منځه ځي. همدارنګه که څوک د لمر له لوېدو مخکې روژه ماته کړي، روژه يې ضايع کېږي. او که څوک د خپل عمر په پای کې بد عملونه وکړي، له خپل رب سره به په همدې حالت کې مخامخ شي.

-له ليدلو وروسته ړندېدل ډېر سخت وي، خو تر دې هم سخته دا ده چې انسان له هدايت وروسته ګمراه شي او له تقوا وروسته په ګناه اخته شي.

- داسې کسان شته چې د نجات ساحل ته نږدې شوي وي، خو کله چې د ساحل پر لور د تيريدو هڅه وکړي، د نفس او خواهشاتو څپې يې راګيرا و ډوب يې کړي.

-ټول انسانان له همدې خطر سره مخ دي. د بندګانو زړونه د الله جل جلاله په واک کې دي؛ الله تعالى يې چې هر ډول وغواړي، اړوي.

-د هغه چا په هلاکت کې د حيرانتيا خبره نه ده چې څنګه هلاک شو؛ د حيرانتيا خبره دا ده چې څوک څنګه له دې خطرونو څخه په سلامتۍ وژغورل شو.

- داسې کسان مو ليدلي او اورېدلي دي چې د ژوند په پيل کې يې د خير لاره نيولې وي، خو د عمر په پای کې يې حالت بدل شوی وي. له الله تعالى څخه د عافيت غوښتنه کوو.

-له الله تعالى څخه، چې تل ژوندی او د ټولو مخلوقاتو ساتونکی دی، د جلال او عزت څښتن دی، غوښتنه کوو چې مور ته د هغو کارونو د کولو توفيق راکړي چې هغه يې خوښوي او پرې راضي کېږي، او زمور د ژوند پای په خير او عافيت سره وګرځوي. بېشکه هغه تر ټولو لوی کريم او تر ټولو زيات رحم کوونکی دی. آمين.

-عبرتونه او نصيحتونه :

له هاني، چې د عثمان رضي الله عنه آزاد شوی غلام و، روايت دی چې عثمان رضي الله عنه به چې کله د يوه قبر ترڅنګ ودرېد، دومره به يې ژړل چې ږيره به يې له اوښکو لنده شوه. چا ورته وويل: ته چې جنت او دوزخ ياد کړې، نه ژاړې؛ نو د دې قبر له امله ولې ژاړې؟

ketabton.com - The Digital Library

عثمان رضي الله عنه وويل چې رسول الله ﷺ وفرمايل: «إِنَّ الْقَبْرَ أَوَّلُ مَنْزِلٍ مِنْ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ، فَإِنْ نَجَا مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ أَيْسَرُ مِنْهُ، وَإِنْ لَمْ يَنْجُ مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ أَشَدُّ مِنْهُ . [29]

ژباړه: قبر د آخرت له منزلونو څخه لومړی منزل دی. که انسان له هغه څخه وژغورل شو، نو له هغه وروسته حالتونه يې اسانه دي؛ او که له هغه څخه ونه ژغورل شو، نو له هغه وروسته حالتونه تر دې ډېر سخت دي.

-رسول الله ﷺ وفرمايل: «مَا رَأَيْتُ مَنْظَرًا قَطُّ إِلَّا وَالْقَبْرُ أَفْظَعُ مِنْهُ . [30]

-ژباړه: ما هېڅ داسې منظره نه دی لیدلې چې قبر تر ډېر وېروونکی نه وي.

-عثمان رضي الله عنه او نورو به ځکه ژړل چې قبر هغه ستر حقیقت دی چې انسان باید ورته ډېره پاملرنه وکړي. همدا حقیقت د الله تعالی څخه د وېرېدونکو خلکو زړونه نرم کړي، د توبه کوونکو له سترګو يې اوښکې بهولې او د عبادت کوونکو شپې يې په ویښه تېرې کړې دي.

-خو مور د دې ستر او مهم حقیقت په اړه په غفلت کې یو.

-فَإِنْ تَنْجُ مِنْهَا تَنْجُ مِنْ ذِي عَظِيمَةٍ وَإِلَّا فَإِنِّي لَا أُخَالُكَ نَاجِيًا

-ژباړه: که له دې مرحلې څخه وژغورل شوې، نو له یوه ستر خطر څخه به وژغورل شې؛ او که ونه ژغورل شوې، نو زه فکر نه کوم چې نجات به وموميې.

-له ابو بکره رضي الله عنه څخه روایت دی چې یوه سړي وویل: اې د الله رسوله! کوم خلک تر ټولو غوره دي؟

رسول الله ﷺ وفرمايل: مَنْ طَالَ عُمْرُهُ وَحَسُنَ عَمَلُهُ .

-ژباړه: هغه څوک چې عمر يې اوږد او عمل يې ښه وي.

هغه وپوښتل: کوم خلک تر ټولو بد دي؟

رسول الله ﷺ وفرمايل: مَنْ طَالَ عُمْرُهُ وَسَاءَ عَمَلُهُ» [31]

---

[29] - سنن الترمذي، حديث ۲۳۰۸.
[30] - سنن الترمذي، حديث ۲۳۰۸.
[31] - سنن الترمذي، حديث ۲۳۳۰؛ الباني رحمه الله په صحيح سنن الترمذي کې صحيح بللی، حديث ۱۸۹۹.

ketabton.com - The Digital Library

-ژباړه: هغه څوک چې عمر يې اوږد او عمل يې بد وي.

-انسان د سفر په حال کې دی؛ يا جنت ته روان دی يا دوزخ ته. که د انسان عمر اوږد شي او عمل يې هم ښه وي، نو د هغه اوږد سفر به د نعمتونو او خوښيو د زياتېدو لامل شي. خو که عمر يې اوږد شي او عمل يې بد وي، نو د هغه اوږد سفر به د عذاب او درد د زياتېدو لامل شي. مسافر يا پورته خېژي او يا ښکته راکوزېږي.

-له همدې امله مؤمن ته پکار ده چې اوږد عمر يې د نېکو اعمالو د زياتېدو لامل شي، لکه څنګه چې رسول الله ﷺ په دعا کې فرمايلي دي: وَاجْعَلِ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ. [32]

-ژباړه: اې الله! زما په ژوند کې خيرونه زيات کړه او ژوند مې د نېکو اعمالو د زياتېدو لامل وګرځوه.

-له ابن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ وفرمايل: الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ، وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ . [33]

-ژباړه: جنت تاسو ته دخپلې څپلۍ له تسمې څخه هم نږدې دی، او دوزخ هم همداسې دی.

-د دې حديث معنا دا ده چې اطاعت انسان جنت ته رسوي او ګناه انسان دوزخ ته نږدې کوي. کله ناکله يو ډېر کوچنی نېک عمل انسان جنت ته نږدې کوي او يوه کوچنۍ ګناه هم انسان د دوزخ پرلور بيايي.

-نو انسان ته پکار ده چې هېڅ لږ نېک عمل هم کم ونه ګڼي او د هېڅ ګناه په اړه بې پروا نه شي.

-فرصتونه غنيمت وګڼه لږ خير هم بايد کم ونه ګڼل شي :

-له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ وفرمايل: مَا رَأَيْتُ مِثْلَ النَّارِ نَامَ هَارِبُهَا، وَلَا مِثْلَ الْجَنَّةِ نَامَ طَالِبُهَا . [34]

-ژباړه: ما د دوزخ په څېر داسې څه نه دي ليدلي چې ترې تښتېدونکی يې ويده وي، او نه مې د جنت په څېر داسې څه ليدلي چې غوښتونکی يې ويده وي.

[32] - صحيح مسلم، حديث ۲۷۲۰، د ابو هريره رضي الله عنه له حديث څخه.
[33] - صحيح البخاري، حديث ۶۴۸۸.
[34] - سنن الترمذي، حديث ۲۶۰۱.

ketabton.com - The Digital Library

-يعنې د دوزخ عذاب ډېر سخت دی، خو هغه کسان چې له دوزخه وېرېږي، بيا هم ويده او غافل دي. دا د هغه چا لارنه ده چې غواړي له دوزخه وژغورل شي؛ بلکې د هغه لاره دا ده چې له ګناهونو څخه د نېکيو او طاعتونو پرلور په چټکۍ سره ولاړشي.

-جنت داسې نعمتونه لري چې نه کومو سترګو ليدلي، نه کومو غوږونو اورېدلي او نه د انسان په زړه کې تېرشوي دي؛ [35]خو بيا هم هغه کسان چې د جنت لپاره عمل کوي، ويده او غافل دي.

- نو انسان بايد هېڅ نېکي، که هر څومره هم کوچنۍ وي، کمې ونه ګڼي او له هرې ګناه، که هر څومره هم وړه وي، ځان وساتي؛ ځکه نه پوهېږي چې کومه نېکي به د الله تعالى د رحمت سبب شي او کومه ګناه به د هغه د غضب سبب وګرځي.

سرچينه: صحيح مسلم، حديث ۲۶۲۶ ، د ابو ذر رضي الله عنه حديث.

-فرصتونه غنيمت وګڼه :

-له سهل بن سعد رضي الله عنه څخه روايت دی چې جبرائيل عليه السلام رسول الله ﷺ ته راغی او ويې ويل: «يَا مُحَمَّدُ، عِشْ مَا شِئْتَ فَإِنَّكَ مَيِّتٌ، وَأَحْبِبْ مَنْ شِئْتَ فَإِنَّكَ مُفَارِقُهُ، وَاعْمَلْ مَا شِئْتَ فَإِنَّكَ مَجْزِيٌّ بِهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ شَرَفَ الْمُؤْمِنِ قِيَامُهُ بِاللَّيْلِ، وَعِزَّهُ اسْتِغْنَاؤُهُ عَنِ النَّاسِ. [36]

-ژباړه: اې محمده! هر څومره چې غواړې ژوند وکړه، خو په پای کې به مړ کېږې. له چا سره چې غواړې مينه وکړه، خو په پای کې به ترې بېلېږې. هر څه چې غواړې، عمل پرې وکړه، خو په بدل کې به يې درسره حساب کېږي. او پوه شه چې د مؤمن عزت د شپې په لمانځه کې دی او د هغه عزت او بې نيازي له خلکو څخه په بې نيازۍ کې ده.

-اې غور کوونکيه! دغه جامع خبرې ته پام وکړه او فرصت غنيمت وګڼه، څو وروسته پښېمانه نه شې.

-شاعر ډېر ښه ويلي دي:

-کله چې د فرصت بادونه ولګېږي، نو غنيمت يې وګڼه؛ ځکه هر خوځنده باد خامخا يوه ورځ ارامېږي.

[35] - صحيح البخاري، حديث ۳۲۴۴؛ صحيح مسلم، حديث ۲۸۲۴.
[36] - المعجم الأوسط للطبراني، حديث ۴۲۷۸؛ شعب الإيمان للبيهقي، حديث ۷۳۱۱.

ketabton.com - The Digital Library

-له نېکۍ څخه په دې فرصتونو کې مه غافل کېږه؛ ته نه پوهېږې چې دا فرصت به ترکومې شېبې پورې درسره وي.

-د شاعروينا.

-څوک چې يو فرصت له خپل مناسب وخت څخه وروسته کوي، بايد پوه شي چې کېدای شي هغه فرصت له لاسه ورکړي.

-نوژر کوه، مخکې له دې چې وخت تېرشي او فرصتونه له منځه ولاړشي.

-شاعروايي:

- که د خيرکولووس لرې، همدا اوس يې وکړه؛ ځکه تل به د خيرکولووس او فرصت نه لرې.

-د شاعروينا.

-پوه شه چې ته د سيالۍ په ډګرکې يې او فرصتونه د وربځو په څېرژر تېرېږي. نو سستۍ مه کوه؛ ځکه ډېرکارونه د سستۍ له امله له لاسه ځي، او ډېرکسان د همت او هوډ له امله بريالي کېږي.

-ذکراونېک عملونه غنيمت وګڼه :

-له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ د مکې په لاره کې له «جُمدان» څخه تېرشو اووېې فرمايل: سِيرُوا، هَذَا جُمْدَانُ، سَبَقَ الْمُفَرِّدُونَ.

صحابه ووې ويل: اې د الله رسوله! مفردون څوک دي؟

وېې فرمايل: «الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتُ» [37]

ژباړه: هغه نارينه او ښځې چې الله تعالی ډېريادوي.

-بريالی انسان هغه دی چې پوه شي د دنيا د عمل موسم لنډ دی، خو د آخرت د جزا زمانه اوږده او پای نه لري. دا پوهه يې همت او هڅې ته اړباسي. هغه هره شېبه غنيمت ګڼي او د هر

[37] - صحيح مسلم، حديث ۲۶۷۶.

ketabton.com - The Digital Library

فضیلت د ترلاسه کولو لپاره هڅه کوي؛ ځکه کله چې یو فضیلت له لاسه ولاړشي، بیا یې بېرته ترلاسه کول اسانه نه وي.

-په حدیث کې راغلي چې د قرآن کریم حافظ ته به وویل شي:

«اقْرَأْ وَارْقَ وَرَتِّلْ كَمَا كُنْتَ تُرَتِّلُ فِي الدُّنْيَا، فَإِنَّ مَنْزِلَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةٍ تَقْرَؤُهَا .[38]

ژباړه: قرآن ولوله، درجې لوړې کړه او داسې یې په ترتیل سره ولوله لکه په دنیا کې د چې لوست؛ ځکه ستا مقام د هغې وروستۍ آیت په اندازه دی چې ته یې لولې.

-که انسان په دې خبره رښتیا فکر وکړي او د هغې مطابق عمل وکړي، نو د قرآن حفظ او تلاوت ته به ډېرزیات پام وکړي.

-دنیا ټوله لږ ده، او له هغې څخه چې څه پاتې دي، هغه هم لږ دي. له پاتې برخې څخه ستا برخه هم لږ ده، او له دې لږې برخې څخه هم یوازې لږ وخت درته پاتې دی.

-ته اوس د دنیا په کور کې یې او ډېر ژر به د آخرت د جزا کور ته لاړشې؛ نو خپل ځان د الله تعالی لپاره وقف کړه، کېدای شي نجات وموميې.

-ته غوښتل شوی یې، ګناهونه درسره دي، خو توبه نه کوې. د ژوند لمر دې د لوېدو پر لور روان دی. نو مخکې له دې چې وخت پای ته ورسېږي، توبه او نېک عملونه پیل کړه.

-الله تعالی فرمایي: «يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ»[39]

ژباړه: هغه ورځ چې موږ دوزخ ته ووایو: ایا ډک شوې؟ او هغه به ووایي: ایا نور هم شته؟

-اې د دنیا په فریب غولول شوي انسانه! راویښ شه؛ ځکه دنیا داسې ځای دی چې تل نه پاتې کېږي، بلکې بدلېږي او له منځه ځي.

-د تلپاتې نعمتونو د ترلاسه کولو لپاره هڅه وکړه؛ ځکه په هغه نعمت کې څه خیر دی چې ژر له منځه ځي؟

[38] - سنن أبي داود، حديث ۱۴۶۴؛ سنن الترمذي، حديث ۲۹۱۴.
[39] - قرآن كريم، سورة ق، آيت ۳۰.

ketabton.com - The Digital Library

-که مور لږ عقل کارولی وای، نو د دنیا په لنډو خوندونو به دومره نه غولېدو؛ خو ستونزه دا ده چې انسان ډېروخت د دنیا په غفلت کې خپل عقل او بصیرت له لاسه ورکوي.

-نو هڅه وکړه، ژر حرکت وکړه او د ځوانۍ وخت غنیمت وګڼه؛ ځکه د فرصت په وخت کې هڅه او لاسته راوړنه ممکنه وي.

-ژر حرکت وکړه، ځکه سفر درېدلی نه دی؛ بلکې مرګ په چټکۍ درپسې روان دی، او له هغه څخه نه تېښته شته او نه خلاصون.

-د عمر پاتې فرصتونه جبران کړه :

-ستا د ژوند بېړۍ د عمر د پای ساحل ته نږدې شوې ده او د عمر لمر دې د لوېدو په حال کې دی. د عمر له رېنا څخه لا لږ شفق پاتې دی؛ نو مخکې له دې چې لمر ولوېږي، له پاتې رېنا څخه ګټه واخله.

-شاعر وايي:

-د عالمانو سترګې څنګه په خوب ارامېږي؟ یا څنګه له خوندور خوب څخه خوند اخلي؟ حال دا چې مرګ په ښکاره هغوی ته خبرداری ورکوي.

که خلکو د اوربدو غوږونه لرلی، نو خامخا به پې اوربدلی و.

-دوزخ مخامخ ولاړدی او هر څوک به خامخا ورسره مخ کېږي، خو نه پوهېږي چې څوک به ترې ژغورل کېږي او څوک به پکې لوېږي.

- د شاعر وینا.

-څوک چې په دې حقیقت کې ژور فکر وکړي، زړه به پې اندېښمن شي؛ ځکه انسان د مرګ، قبر، برزخ، قیامت، صراط او میزان له ډېرو سختو حالاتو سره مخ دی.

-ترټولو ستر حالت د الله تعالی په وړاندې درېدل او د دوزخ له عذاب څخه وېره ده. انسان وېره لري چې د مرګ پر مهال ایمان له لاسه ورنه کړي او د دوزخ په عذاب اخته نه شي.

ketabton.com - The Digital Library

-مؤمن باید ځان له دې حالتونو څخه په بشپړه توګه خوندي ونه ګڼي. الله تعالى فرمايي: فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ . [40]

ژباړه: له الله څخه يوازې تاواني خلک ځان خوندي ګڼي.

-د دغو حقيقتونو په پام کې نيول انسان له بې‌پروايۍ او غفلت څخه راګرځوي او د آخرت لپاره يې چمتو کوي.

-اې غافله! په غفلت کې مه پاتې کېږه، سبا به درته غږ وشي:

دا هغه څوک دی چې د سفر له مخه يې د سفر لپاره هېڅ توښه نه وه برابره.

- د شاعر وينا.

اې مسلمان وروره! هغه يو ساعت ياد کړه چې ستا څخه ضايع شو؛ همدا يوه شېبه د عبرت لپاره کافي ده. د سستۍ خوند تېر شو، خو وخت بېرته نه راګرځي.

-خلکو ته د سفر لپاره د توښې د برابرولو امر شوي دي، خو ډېر کسان په روانه دنيا خوشحالېږي؛ ورځ يې مياشت تېروي، مياشت يې کال تېروي او کال يې عمر تېروي، تر دې چې د فضيلت ډېر فرصتونه له لاسه ورکړي.

-اې هغه انسانه چې د خپل پيدايښت له موخې غافل يې، راويښ شه! د سفر وخت رارسېدلی، خو ته لا هم په غفلت کې يې.

-عجيبه ده چې داسې خلک شته چې د سفر لپاره يې د توښې د برابرولو امر ورته شوی، د روانېدو غږ ورته شوی، د دوی مخکيني کسان د وروستيو راتلونکو په انتظار درول شوي، خو دوی لا هم ناست دي او په لوبو او بې‌ګټې کارونو بوخت دي.

-د دنيا د ژر تېرېدو حقيقت :

-څنګه هغه څوک په دنيا خوشحالېدای شي چې يوه ورځ يې په تېروېدو سره مياشت پای ته رسوي، مياشت يې کال تېروي او کال يې عمر کموي؟ [41]

[40] - سورة الأعراف، آيت ۹۹.
[41] - المحجة في سير الدلجة، د ابن رجب رحمه الله، مخونه ۹۹ - ۱۰۰.

ketabton.com - The Digital Library

-څنګه هغه څوک خوشحالېدای شي چې عمر يې د خپل اجل پر لور روان وي او ژوند يې هره ورځ مرګ ته نږدې کېږي؟ [42]

-شاعروايي:

زه له دنيا څخه ووتلم،
له هغو تولو شيانو سره چې زما په لاس کې وو؛
خو له کفن پرته مې له ځان سره هېڅ شی يونه وړل. [43]

-بل شاعروايي:

د تقوا توښه برابره کړه؛
ځکه ته نه پوهېږې چې کله شپه تياره شي،
ايا ترسهاره به ژوندی پاتې شې که نه. [44]

- ؛ د دې معنا لپاره د شاعروينا . [45]

-د مرګ ياد او د دنيا د فريب څخه ځان ساتل :

- داسې ځوانان شته چې ماښام او سهار په غفلت او بې‌پروايۍ کې تېروي، حال دا چې کفنونه يې اوبدل شوي وي او دوی پرې نه پوهېږي.

-څومره روغ کسان وه چې له کومې ناروغۍ پرته مړه شول، او څومره ناروغان دي چې اوږده موده يې ژوند وکړ.

-څومره ډېر کوچني ماشومان وه چې د اوږده عمر هيله يې کېدله، خو بدنونه يې د قبر تيارو ته ننوتل.

-دنيا د کارونو او مشغوليتونو کور دی، او آخرت د سختيو او هولونو کور دی. بنده تل د دنيا د مشغوليتونو او د آخرت د هولونو ترمنځ وي، تر هغه چې په پای کې خپل قرار ته ورسېږي؛ يا جنت او يا هم دوزخ ته.

---

[42] - لطائف المعارف، مخ ۳۴۶.

[43] - الجامع لأحكام القرآن، ۲۴۶/۵. دکتاب حاشيه .

[44] - فتح الباري، ۳۲۹/۱۱.

[45] - سنن الترمذي، حديث ۲۶۰۱؛ الباني رحمه الله په صحيح سنن الترمذي کې حسن بللی، حديث ۲۰۹۷.
المستدرك على الصحيحين، ۳۲۴/۴. ۳۲۵، حديث ۷۹۲۱؛ الباني رحمه الله په صحيح الجامع کې حسن بللی، حديث ۷۳.

ketabton.com - The Digital Library

-د آخرت لپاره توښه برابره کړه :

-دا مرغه چې کله پوه شي چې ښځينه مرغه يې هګۍ اچولې دي او د بچيانو د زېږېدو وخت يې نږدې شوی، نو د خپلې ځالې په جوړولو پيل کوي. نو ته ولې د خپل آخرت لپاره د عمل توښه نه برابروې؟

-ته څه فکر کوې؟ ايا ته نه پوهېږې چې ستا قبر ته د تګ وخت نږدې شوی دی؟ ولې د د خپل آخرت لپاره د عمل توښه نه ده برابره کړې؟

-الله تعالى فرمايي: ﴿وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِأَنْفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ﴾ [46]

-ژباړه : او څوک چې نېک عمل وکړي، نو هغوی د خپل ځان لپاره د آرام او نېکمرغۍ ځای برابروي».

-عجيبه ده! سترګې د د شپې په خوب ويدې وي، خو د قيامت د ورځې هولونه يې هېر کړي وي.

-کله د چې عمر وروو ورو تېرېږي، د مرګ وخت هم درته نږدې کېږي. نو د عمر او مرګ ملاقات به څومره ژر وي!

-اې هغه څوکه چې د غفلت په خوب ويده يې! راويښ شه؛ د سفر د روانېدو سهار را رسېدلی دی.

-مرګ يوه پياله ده، خو ډېره ترخه پياله ده؛ او ته به يې يوه ورځ خامخا تر وڅښې.

-ترکومه به د مرګ له دومره نږدېوالي سره سره، د هغه له ياد څخه غافل يې؟

-اې غافله زړه! له مرګه بې خبره مه اوسه؛ ډېر ژر به ته هم د مړو له ډلې سره يوځای شې.

-مخکې له دې چې قبر ته داخل شې، خپل راتلونکی ځای په ياد کړه او د خپلو غفلتونو، لوبو او بې ګټې خوندونو څخه الله تعالى ته توبه وباسه.

-مرګ ټاکلی وخت لري؛ نو د خپلو ورځو او ساعتونو په تېرېدو فکر وکړه.

-د دنيا او د هغې په ښکلا مه غولېږه، اې هوښيار انسانه! د مرګ وخت هره شېبه نږدې کېدونکی ده.

---

[46] - الروم: ۴۴

ketabton.com - The Digital Library

-هغه مرګ یاد کړه چې ټول خوندونه له منځه وړي، او د خپل مرګ لپاره چمتو شه؛ ځکه هغه به خامخا یوه ورځ راځي.

-سپین ږیري او د مرګ نږدېوالی :

-اې انسانه! سپین ږیري ته د پام وکړه؛ دا د مرګ د اذان په څېر دی، او مرګ د اقامت په څېر. خو ته لا هم د توبې او د ځان د پاکولو په فکر کې نه یې.

-د عمر د پای یوه نښه دا ده چې ځوانې تېره شي او سپین ږیرتوب راشي.

-اې هغه انسانه چې عمر د هرځومره زیاتېږي، ګناهونه د هم ورسره زیاتېږي!

-اې هغه څوکه ! چې د ورځو په تېرېدو د ویښتان سپینېږي، خو زړه د د ګناهونو له امله لا هم تورېږي!

-ځینې خلک دومره ګناهونه له ځان سره وړي چې د دوی د ګناهونو بار د یوې سپرلۍ لپاره هم د وړلو نه وي.

-شپو او ورځو د ویښتان سپین کړل، خو ګناهونو د زړه تور کړ.

-هغه څوک چې سپین ږیری شي، د هغې امیندواره ښځې په څېر دی چې د حمل میاشتې پې پوره شوې وي او یوازې د ماشوم د زېږېدو انتظار کوي.

-همدارنګه سپین ږیری انسان باید پوه شي چې د مرګ له راتګ پرته بل څه ته ډېر انتظار نه لري.

-نو هوښیار انسان باید خپل پاتې عمر په داسې کارونو تېر کړي چې د الله تعالی په نزد ورته غوره وي او د آخرت لپاره پې ګټور وي.

-د ګناه پر دوام ټینګار کول، سره له دې چې عمر مو تېرېږي او مرګ مو هره ورځ نږدې کېږي، ډېر لوی تاوان دی.

په دنیا کې تر ټولو ستره ګټه :

-په دنیا کې تر ټولو ستره ګټه دا ده چې انسان خپل وخت په داسې کارونو کې تېر کړي چې د هغه لپاره غوره وي او په آخرت کې ورته ګټه ورسوي.

ketabton.com - The Digital Library

که ته د تقوا او نېکو عملونو له توښې پرته د آخرت سفر ته ولاړ شې، او د قیامت په ورځ هغه خلک وویني چې د خپل آخرت لپاره پې توښه برابره کړې وي، نو ډېر به پښېمانه شې چې ولې ته هم د هغوی په څېر نه وې او ولې د د آخرت لپاره توښه نه ده برابره کړې.

-اې انسانه! جدي او هڅاند اوسه، سستي او ډېر خوب پرېږده؛ ځکه ته د سفر په حال کې یې او دې سفر ته توښه ضرورده.

-هڅه وکړه، ځکه خبره جدي ده. د آخرت لپاره ځان چمتو کړه او د هغې ورځې لپاره تیاری ونیسه.

-هغه څه چې له دنیا څخه تېر شوي، لکه خوبونه وو؛ او هغه څه چې لا پاتې دي، یوازې هیلې دي. خو افسوس چې د دې دواړو ترمنځ زمونږ وخت په غفلت، لوبو او تاوان کې تېر شو.

-نو مخکې له دې چې وخت پای ته ورسېږي، د خپل آخرت لپاره توښه برابره کړه.

- د پاتې عمر غنیمت ګڼل :

-ژر، ژر! د خپل پاتې عمر څخه د نېکو اعمالو لپاره ګټه واخلئ؛ کېدای شي په دې سره د عمر هغه وختونه جبران کړئ چې مخکې مو ضایع کړي دي.

-ایا دا لوی تاوان نه دی چې ډېرې شېې داسې تېرېږي چې هېڅ ګټه پکې نه وي، خو بیا هم زمونږ د عمر په حساب کې شمېرل کېږي؟ [47]

-څو ځله داسې شوي چې د ثواب فرصت درته برابر شوی، خو تا د «سبا» او «کېدای شي» په پلمه له لاسه ورکړی وی.

-د الله تعالی د ذکر یوه شېبه، پوه شه، د شتمنۍ او بې‌نیازۍ سبب کېدای شي؛ خو د لوبو او بې‌ګټې مشغولیت یوه شېبه د فقر او تاوان سبب ده. [48]

-د اوږدو هیلو خطر:

-اې هغه څوکه ! چې د لنډ عمر لپاره اوږدې هیلې لرې!

-اې هغه څوکه ! چې عمل دې لږ، خو تېروتنې د ډېرې دي!

[47] - بدائع الفوائد، ۳۲۷/۳.

[48] - لطائف المعارف، ص ۳۵۱.

ketabton.com - The Digital Library

-وخت درسره و، فرصت درسره و؛ خو تا خپل عیبونه اصلاح نه کړل.

-ایا د مرګ د ناڅاپي راتګ هېڅ وېره ستا په زړه کې نشته؟ [49]

-د وخت غنیمت ګڼل او د توبې په اړه ځند نه کول .

-د وخت ارزښت :

-مور په هغو ورځو خوشحاله کېږو چې تېروو یې، حال دا چې هره تېره ورځ مور د مرګ پر لور یو ګام نږدې کوي.

-نو د مرګ له راتلو مخکې هڅه اوزیاروباسه؛ ځکه ګټه او تاوان دواړه په عمل پورې تړلي دي.

-که په یقین سره پوه شم چې زما له ټول عمره یوازې یو ساعت پاتې دی، نو ولې به یې ډېر ارزښتناک ونه ګڼم او ولې به دا یو ساعت د خپل ځان د اصلاح او د الله تعالی د اطاعت لپاره ونه کاروم؟

-پرون دې د خپل تېر ژوند د شاهد په توګه تېر شو، او نن نوې ورځ ده. که دې پرون کومه بدی کړې وي، نن یې په نېکۍ سره جبران کړه، ځو د الله تعالی په نزد د ستاینې وړ وګرځې.

-که نن دې ورځ په نېکۍ تېره کړه، ګټه یې تا ته رسېږي؛ خو د پرون تېر شوی وخت بېرته نه راګرځي.

-د خیر هېڅ کار سبا ته مه ځنډوه؛ کېدای شي سبا راشي، خو ته پکې ژوندی نه وې.

-اې هغه څوکه ! چې د توبې لپاره سبا ټاکې! ایا دومره ډاډه یې چې سبا ته به خامخا رسېږې؟

-انسان یوازې په هیلو ژوند کوي، حال دا چې مرګ هره شېبه ورته نږدې دی.

-ستاسې د عمر ورځې شمېرل شوې دي. عجیبه دا نه ده چې یو ویده انسان د تېرې ورځې قدر ونه پېژني؛ بلکې عجیبه دا ده چې انسان د خپل ټول عمر په اوږدو کې د غفلت په خوب ویده وي او د خپل وخت ارزښت ونه پېژني.

-نو هر هغه نېک کار چې فکر کوې باید سبا یې وکړې، نن یې ترسره کړه؛ ځکه کېدای شي نن ستا د ژوند وروستۍ ورځ وي.

[49] - لطائف المعارف، ص ٥١٧.

ketabton.com - The Digital Library

- د مرګ او عمر یادونه :

-عجیبه خبره دا نه ده چې یو ویده انسان د تېرې ورځې قدرونه پېژني؛ بلکې د حیرانتیا خبره دا ده چې انسان د خپل ټول عمر په اوږدو کې د غفلت په خوب ویده وي او له خپل اصلي هدف څخه غافل وي.

-اې انسانه! د مرګ هغه شېبه تصور کړه چې ټول اختیارد له لاسه ووځي. هرهغه نېک کارچې فکرکوې هلته به پې ترسره کړم، همدا اوس پې ترسره کړه؛ ځکه اوس د عمل او فرصت وخت دی.

-له خپل ځان سره حساب وکړه! څومره د حیرانتیا خبره ده چې انسان ویده وي، حال دا چې مرګ ورته نږدې شوی او عمرپې په تېرېدو دی.

-خپل بد عملونه پرېږده او اصلاح پې کړه؛ ځکه هرعمل لیکل کېږي او یوه ورځ به پې حساب درسره کېږي.

-څومره د حیرانتیا خبره ده چې یو انسان د مرګ له راتګ سره سره په غفلت کې ویده وي، او بل انسان خندېږي، حال دا چې خپل ګناهونه هم ورسره دي.

-اې هغه څوکه ! چې ګناه کوي او توبه نه کوي! فکروکړه چې ستا د اعمالو په کتاب کې به تر اوسه څومره ګناهونه لیکل شوي وي؟

-دا اوږدې او دروغجنې هیلې پرېږده؛ ځکه کېدای شي یو سهارراشي، خوته بیا د هغه لمرلوېدو ته ونه رسېږي.

-اې د اوږده خوب او غفلت خاوند!

-له غفلت څخه راویښ شه !

-اې درونده خوب خاونده ! ایا دا وېروونکي حالتونه دې لا هم نه راویښوي؟

-جنت ستا له پاسه دی، دوزخ ستا لاندې دی، قبرد په څنګ کې کیندل کېږي، او کېدای شي کفن د هم له مخکې تیارشوی وي.

-نو ایا ته نن ویښ پې، که لا هم د غفلت په خوب ویده پې؟

-ته دلته د خلکو په منځ کې ، توبه کوونکي ویني؛ خوته لا هم د غافلانو په ډله کې پې.

ketabton.com - The Digital Library

-اې غافله او په لوبو بوخته انسانه! ته نه پوهېږې چې له تا څه غوښتل کېږي.

-د سفر وخت د نږدې شوی دی؛ نو فکروکړه چې د دې سفر لپاره دې څه توښه برابره کړې ده؟

-ته هیله لرې چې تل به روغ او جوړ پاتې شې؛ خو داسې نه ده. یوه ورځ به ته هم د هغو کسانو له ډلې سره یوځای شې چې له دې دنیا څخه تللي دي.

-نو مخکې له دې چې ناوخته شي، ویښ شه او د خپل آخرت لپاره توښه برابره کړه.

-د جنازې او قبر څخه عبرت اخیستل :

-د مرګ یادونه !

-مخکې له دې چې نور خلک ستا پر مرګ وژاړي، ته خپله پر خپل ځان وژاړه او خپل حال ته فکر وکړه.

-د مرګ هغه غشی په یاد کړه چې ستا پر لور را روان دی.

-کله چې جنازه وویني، داسې فکروکړه لکه ته چې په هغې کې پروت یې.

-کله چې قبرووینې، تصور وکړه چې همدا ستا قبر دی.

-د خپل پاتې عمر هره ورځ غنیمت وګڼه او د نېکو اعمالو لپاره ترې کټه واخله.

-اې د دنیا اسیره! عمر دې تېر شو، وخت دې په لوبو او غفلت کې تېر کړ، او ته لا هم په خپل غفلت کې ډوب یې چې ناڅاپه به وویل شي: «مړ شو!»

-توبه مه ځنډوه :

-اې د الله بنده! توبه مه ځنډوه؛ ځکه مرګ ناڅاپه راځي.

-مخکې له دې چې مرګ راشي، الله تعالی ته رښتینې توبه وباسه او د قبول لپاره یې هڅه وکړه.

-مخکې له دې چې ژبه دې له خبرو پاتې شي، په توبه ایستلو کې بېړه وکړه.

-مخکې له دې چې د عمل فرصت له لاسه ورکړې، توبه وباسه؛ ځکه توبه د الله تعالی پر لور د ستنېدونکي انسان لپاره ستره پانګه او لویه کټه ده.

-د روغتیا ورځې غنیمت وګڼه، ځکه د روغتیا او سلامتیا وختونه داسې فرصتونه دي چې هېڅ شی ورسره برابر نه دی.

ketabton.com - The Digital Library

-تر هغه وخته چې د عمل فرصت درسره شته، له هغه څخه ګټه واخله؛ ځکه تېرېدونکي ساعتونه بېرته نه راګرځي.

-ستا عمر ډېر اوږد ښکارېده، خو اوس ډېر لږ پاتې دی؛ او هغه لږ وخت هم په چټکۍ سره تېرېږي.

-نو د خپل قبر او آخرت لپاره هڅه وکړه، مخکې له دې چې د عمل فرصت له لاسه ورکړې.

کړه.

-د عمر په ارزښت کې فکر کول :

اې هو، په ساده، روانه او اغېزمنه پښتو کې يې داسې ليکلای شو:

توبه مه ځنډوه

اې هغه انسانه چې هره ساه دې ثبتېږي او هر عمل دې څارل کېږي!

ایا خپل قیمتي عمر به تر کومه د دې په ویلو تېروې: «سبا به توبه وباسم، سبا به توبه وباسم»؟ حال دا چې خپل عمر د لنډمهاله خواهشونو په پوره کولو مصرفوې!

وخت په چټکۍ تېرېږي، خو ته په لوبو او بې ګټې کارونو بوخت يې او عمر دې له لاسه وځي.

څو ځله به وايې: «سبا به توبه وباسم»، حال دا چې مرګ تر سبا ډېر درته نږدې دی.

اې هغه څوک چې د اوږدو هیلو له امله غولول شوی يې!

اې هغه څوک چې د خپلو بدو اعمالو له امله خوشحاله يې!

له مرګه ووېرېږه؛ ځکه ته نه پوهېږې چې ستا اجل به کله ناڅاپه را ورسېږي.

انسان سهار له خپلې کورنۍ سره وي، خو کېدای شي تر ماښامه يې مرګ له خپل ځان څخه هم نږدې وي.

-د توبې، مرګ او آخرت یادونه :

توبه مه ځنډوه؛ همدا نن د الله تعالی پرلور ور وګرځه، ځکه دسبا تضمین نشته .[50]

-د سبا په اړه د انسان بې باوري :

[50] - الجامع لأحكام القرآن، ۵/۶.

ketabton.com - The Digital Library

-څومره کسان داسې دي چې د سبا د راتلو هيله لري، خو خپله ورځ هم نه شي بشپړولی!

او څومره کسان د سبا هيله کوي، خو سبا ته نه رسېږي.

-څومره کسان د دنيا د لاسته راوړلو لپاره سهار او ماښام هڅه کوي، خو سبا د قبرونو له اوسېدونکو څخه وي.[51]

-څومره د حيرانتيا خبره ده چې يو انسان په مرګ يقين لري، خو بيا هم خوشحاله وي!

-او څومره د حيرانتيا خبره ده چې يو انسان په دوزخ يقين لري، خو بيا هم د ګناهونو پروا نه کوي![52]

-ترټولو د حيرانتيا خبره دا ده چې انسان پې هره شېبه د عمر له حسابه کمېږي، هره ساه يې ثبتېږي او وخت يې په چټکۍ تېرېږي؛ خو بيا هم فکر نه کوي چې د ژوند سفر يې کوم لوري ته روان دی او پای به يې چېرته وي.

-سترګې څنګه په ارامه خوب ويدې کېږي، حال دا چې انسان نه پوهېږي چې په جنت کې به ځای لري که په دوزخ کې؟

-ايا زه هيله لرم چې تل به پاتې شم، حال دا چې له هرې خوا مرګونه راچاپېر دي؟

زه نه پوهېږم چې که نن ماښام ژوندی پاتې شم، کېدای شي ترسهاره پورې ژوندی پاتې نه شم.[53]

-د دنيا پرېښودونکي نېکان :

-د الله تعالی داسې نېک بندګان هم شته چې له دنيا څخه يې زړه اړولی، له فتنو وېرېدلي او دنيا ته يې د عبرت په سترګه کتلي دي.

-کله چې پوه شول چې دنيا د انسان د تل پاتې اوسېدو ځای نه دی، نو هغه يې د يوه ژور سمندر په څېر وګڼله؛ او پوه شول چې څوک غواړي له دې سمندر څخه په سلامتۍ تېر شي، بايد د نېکو اعمالو بېړۍ ولري.

---

[51] - لطائف المعارف، ص ۲۶۸.

[52] - لطائف المعارف، ص ۲۶۸.

[53] - لطائف المعارف، ص ۲۶۸.

ketabton.com - The Digital Library

-یعنې دوی پوه شول چې د نېکو اعمالو په وسیله انسان کولای شي د دنیا له دې ازمویني څخه په سلامتۍ تېر شي. [54]

-نېکمرغه هغه دی چې له نورو عبرت واخلي :

-که عمر ډېر هم اوږد شي، ورځې یو په بل پسې تېرې شي او کلونه وغځېږي، په پای کې د انسان ټول عمر د یوې لنډې شېبې په څېر وي. [55]

-لکه شاعر چې وایي:

ستا هغه عمر چې د تل پاتې کېدو هیله پې لرې،
په حقیقت کې هماغه لږه موده ده چې تا ته درکړل شوې ده. [56]

-نو اې مسکین انسانه! د مرګ له راتلو مخکې راویښ شه، خپله وینا او عمل سم کړه؛ ځکه اجل ډېر نږدې شوی دی. [57]

- الله جل جلاله فرمایلي دي : فِي بِضْعِ سِنِينَ ۗ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِن قَبْلُ وَمِنۢ بَعْدُ ۚ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ

-ژباړه:
«په څو کلونو کې به (رومیان) بریالي شي. د ټولو چارو واک له الله سره دی، له دې مخکې هم او وروسته هم؛ او په هغه ورځ به مؤمنان خوشحاله شي.». [58]

[54] - لطائف المعارف، ص ۲۶۸.
[55] - العاقبة، ص ۲۰۴.
[56] - العاقبة، ص ۲۰۴.
[57] - الذيل على طبقات الحنابلة، ۴/ ۲۱۰-۲۱۱.
[58] - سورت الروم، آیت ۴.

ketabton.com - The Digital Library

دليکوال پايله

ټوله ستاينه د هغه الله لپاره ده چې مورږ يې دې لارې ته هدايت کړل؛ او که الله مورږ ته هدايت نه واى کړى، مورږ به هېڅکله هدايت نه موندلو. او درود او سلام دې وي د ټولو پيغمبرانو او رسوله راويښ کړي، او مورږ او تاسو دې د سفر او انتقال ـ يعنې د دنيا له پرېښودلو. مخکې د آخرت لپاره د توښې په برابرولو بريالي کړي، او مورږ ته دې الهام راکړي چې خپل وخت په هغو کارونو کې غنيمت وبولو چې مورږ الله تعاليانو پر خاتم، حضرت محمد ﷺ.

الله دې مورږ او تاسو د غافلانو له خوبه راويښ کړي، او مورږ او تاسو دې د سفر او انتقال ـ يعنې د دنيا له پرېښودلو. مخکې د آخرت لپاره د توښې په برابرولو بريالي کړي، او مورږ ته دې الهام راکړي چې خپل وخت په هغو کارونو کې غنيمت وبولو چې مورږ الله تعالى ته نږدې کوي.

دا هغه څه دي چې د راټولولو توان مو درلود. له الله تعالى څخه د هرې هغې تېروتنې بښنه غواړو چې زمورږ د قدم د ښويېدلو يا زمورږ د قلم د تېروتنې له امله رامنځته شوې وي او له هغو دعوو څخه بښنه غواړو چې مورږ کړې دي؛ لکه دا.

له هغه څخه د هغو خبرو بښنه غواړو چې زمورږ له اعمالو سره سمون نه لري، او له هغو دعوو څخه بښنه غواړو چې مورږ کړې دي؛ لکه دا چې د الله تعالى د دين په اړه مو علم څرګند کړى، حال دا چې په عمل کې مو پکې کمزورې کړې ده.

همدارنګه له الله څخه د هرې هغې پټې خاطرې او نيت بښنه غواړو چې مورږ يې د ځان ښودنې، مصنوعي ښکلا او ځان سينګارولو ته هڅولې يو؛ که هغه په کوم کتاب کې مو ليکلې وي، په کوم نظم کې مو بيان کړې وي، يا مو کوم علم بل چا ته ور زده کړى وي.

ketabton.com - The Digital Library

او له الله تعالی څخه غواړو چې موږ او تاسو د هغه څه په عملي کولو بریالي کړي چې مو زده کړي دي، او دا زده کړه یوازې د هغه د رضا لپاره وي. همدارنګه غواړو چې دغه علم زموږ پر ضد د وبال سبب نه کړي، بلکې کله چې زموږ اعمال موږ ته را وګرځول شي، دا علم زموږ د نېکو اعمالو په تله کې کېږدي.

بېشکه الله ډېر سخي او کریم دی.

الحمد لله رب العالمین.

د ژباړونکي پایله

الحمد لله رب العالمین، والصلاة والسلام علی نبینا محمد ﷺ، وعلی آله وصحبه أجمعین.

د دې کتاب له ټولو بحثونو څخه دا حقیقت په څرګند ډول څرګندېږي چې د انسان عمر د الله تعالی له سترو نعمتونو څخه دی. هره ورځ، هر ساعت او هره شېبه چې تېرېږي، د انسان له ژوند څخه یوه برخه کمېږي. انسان باید پوه شي چې وخت بېرته نه راګرځي او د ژوند فرصت محدود دی.

روغتیا او فارغ وخت هغه نعمتونه دي چې ډېر خلک یې تر لاسه کولو پر مهال عادي ګڼي، خو کله چې ناروغي یا مصروفیت پرې راشي، د دغو نعمتونو په ارزښت پوهېږي. له همدې امله، هوښیار انسان باید د روغتیا په وخت کې عبادت، علم، خدمت او نېک عملونه زیات کړي او د فارغ وخت له فرصت څخه سمه ګټه واخلي.

د ژوند حقیقت دا دی چې دنیا د تل پاتې کېدو ځای نه دی. هر انسان د مرګ پرلور روان دی او یوه ورځ به له دې نړۍ څخه کوچ کوي. د انسان اصل منزل آخرت دی؛ نو دنیا باید د آخرت لپاره د تیارۍ وسیله وګرځول شي، نه دا چې انسان د هغې په ظاهري ښکلاوو کې دومره ډوب شي چې خپل اصلي هدف هېر کړي.

ketabton.com - The Digital Library

دنیا د آخرت کرونده ده. انسان په همدې دنیا کې د خپل آخرت لپاره تخم شیندي. لمونځ، روژه، صدقه، ذکر، د قرآن تلاوت، د مور او پلار خدمت، د خلکو مرسته، ښه اخلاق او هر نېک عمل هغه تخمونه دي چې انسان یې د آخرت لپاره کري.

له بلې خوا، اوږدې هیلې د انسان لپاره خطرناکې دي. انسان تل فکر کوي چې لا وخت شته؛ سبا به توبه وباسم، وروسته به عبادت وکړم، کله چې عمر مې زیات شي نو اصلاح به وکړم. خو مرګ د انسان د پلانونو انتظار نه کوي. ډېر داسې کسان له دنیا څخه تللي دي چې د اوږدو هیلو له امله یې د توبې او نېک عمل فرصت له لاسه ورکړی و.

له همدې امله، توبه باید وځنډول شي نه. که انسان ګناه کړې وي، باید همدا اوس توبه وباسي؛ که د نېک عمل اراده لري، باید همدا اوس یې پیل کړي؛ او که د چا حق پرې وي، باید د هغه د ادا کولو هڅه وکړي. ځکه مور د خپل سبا ضمانت نه لرو.

د انسان لپاره دا هم مهمه ده چې د خپل تېر عمر په اړه فکر وکړي. که د ژوند ډېره برخه په غفلت کې تېره شوې وي، پاتې برخه باید ضایع نه شي. تېر وخت بېرته نه راګرځي، خو پاتې وخت لا هم د اصلاح او جبران فرصت دی. انسان کولای شي د خپل ژوند وروستۍ برخه په داسې نېکو اعمالو تېره کړي چې د تېر غفلت جبران وشي.

د مرګ، جنازې او قبر لیدل باید د انسان لپاره د عبرت سبب شي. کله چې مور د یوه انسان جنازه کوو، باید دا فکر هم وکړو چې یوه ورځ به زمور جنازه هم کېږي. کله چې یو انسان قبر ته سپارل کېږي، باید خپل راتلونکی هم په یاد کړو. قبر د دنیا د عملونو د پایلې لومړنی منزل دی، نو انسان باید مخکې له دې چې قبر ته ولاړشي، د خپل ځان لپاره عمل چمتو کړي.

همدارنګه باید په شو چې هېڅ نېکي کوچنۍ نه ده. یوه وړه صدقه، یوه ښه خبره، یو ذکر، د یوه غمجن انسان زړه خوشحالول او یا د یوه اړمن لاسنیوی هم د الله تعالی په نزد ارزښت لري. نو مسلمان باید د خیر هېڅ فرصت له لاسه ور نه کړي.

د دې کتاب وروستۍ پیغام دا دی چې فرصتونه ژر تېرېږي او عمر په چټکۍ سره کمېږي. هغه څوک هوښیار دی چې د عمر په تېرېدو سره غافل نه شي، بلکې خپل آخرت ته تیاری زیات کړي.

نو راځئ چې خپله روغتیا غنیمت وګڼو، خپل فارغ وخت غنیمت وګڼو، د ځوانۍ ورځې غنیمت وګڼو، د ژوند پاتې فرصتونه غنیمت وګڼو او هره شېبه د الله تعالی د رضا لپاره وکاروو.

ketabton.com - The Digital Library

پرون تېر شو او بېرته نه راګرځي؛ سبا زمونږ په اختیارکې نه دی؛ نو زمونږ په لاس کې یوازې همدا اوس دی. همدا اوس د توبې، اصلاح، نېک عمل او د الله تعالی پر لور د بېرته ستنېدو تر ټولو غوره فرصت دی.

الله تعالی دې مونږ ته د وخت د ارزښت د درک کولو، د عمر د سم استعمال، د توبې د ژر کولو، د نېکو اعمالو د زیاتولو او د آخرت لپاره د غوره توښې د برابرولو توفیق راکړي.

اللهم اجعل خير أعمارنا آخرها، وخير أعمالنا خواتيمها، وخير أيامنا يوم نلقاك.

آمین یا رب العالمین.

د موضوعاتو فهرست

لومړی برخه

مخ	موضوع
۵	د خپرندوی سریزه
۲۹	د عافیت د ترلاسه کولو کافي وسیله
۵۷	په دنیا او آخرت کې ژغورونکي خویونه
۵۹	د زړونو اصلاح
۶۱	سریزه
۷۰	د زړونو د اصلاح ارزښتناک اصول
۸۲	د سالم زړه نښې
۸۸	د زړونو درملنه
۹۲	د سالمو زړونو د خاوندانو روښانه بېلګې

ketabton.com - The Digital Library

مخ موضوع

۹۷ پرلاره نصیحتونه

۱۰۵ د فحش فلمونو لیدونکو ته نصیحت

۱۰۹ عبرتونه اووعظونه

۱۱۳ پایله

۱۱۵ انسان ته د شیطان د دښمنۍ یادونه

۱۲۶ سریزه

۱۵۳ د شیطان له شرونو څخه خبرداری

۱۵۵ له رټل شوي شیطان څخه کلک سنګر

۱۵۷ پایله

دویمه برخه: له هلاکتونو څخه د لاروي خبرداری

مخ موضوع

۱۶۰ سریزه

۱۶۲ په دنیا کې سیالي

۱۶۹ درې هلاکوونکي خویونه

۱۷۰ اختلاف

۱۷۳ بخل او اوږدې هیلې

۱۷۵ کوچني ګناهونه شوي ګناهونه

۱۷۷ په دین کې له حده تېریدل

ketabton.com - The Digital Library

مخ موضوع

۱۷۸ له حده زیات تکلف

۱۷۹ د بدیو ډېرښت

۱۸۱ د نېکۍ امر او له بدۍ څخه د منع پرېښودل

۲۱۷ غیبت

۲۱۹ پر افرادو او قومونو د ګناهونو اغېزې

۲۲۳ توبه. جنت ته لاره

درېیمه برخه: توبه. جنت ته لاره

مخ موضوع

۲۲۷ سریزه

۲۲۸ له قرآن او سنت څخه د توبې فضیلتونه

۲۳۱ توبه څه ده؟

۲۴۰ د توبې وجوب

۲۴۹ د توبې شرطونه

۲۵۱ د توبې پر لاره نصیحتونه

۲۵۳ د توبې ځنډولو خطر

۲۵۵ پوښتنې او ځوابونه

۲۵۷ پایله

څلورمه برخه: له فرصت له لاسه تلو مخکې څو خبرې

ketabton.com - The Digital Library

مخ موضوع

۲۵۹ سریزه

۲۶۰ له اوږدو هیلو څخه ځان ساته

۲۶۱ پردی او یا د لارې تېرېدونکی اوسه

۲۶۳ روغتیا او وزګارتیا غنیمت وګڼه

۲۶۴ قبر د عمل صندوق دی

۲۶۵ خپل ژوند د مرګ له راتلو مخکې غنیمت وګڼه

۲۶۷ دنیا د آخرت کرونده ده

۲۶۷ اعمال په پایلو پورې تړلي دي

۲۷۷ عبرتونه او وعظونه

۲۸۰ پایله

د دې برخې اصلي پیغام

د دې پایلې او فهرست عمومي پیغام دا دی چې انسان باید خپل وخت، روغتیا، فرصت او عمر د الله تعالی د اطاعت لپاره غنیمت وبولي، توبه وځنډوي نه، او د مرګ له راتلو مخکې د آخرت لپاره نېک اعمال تیارکړي.

»وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین«

یعنې :او زموږ د دعا وروستۍ خبره دا ده چې ټوله ستاینه د ټولو جهانونو د پالونکي الله لپاره ده.

ketabton.com - The Digital Library

منابعو فهرست

۱- القرآن الكريم .

۲اقتضاء العلم والعمل —مؤلف: أبو بكر أحمد بن علي بن ثابت، الخطيب البغدادي — محقق: محمد ناصر الدين الألباني — ناشر: المكتب الإسلامي كال: ۱۴۰۴ه/۱۹۸۴م .المكتبة الوقفية للكتب المصورة+1

۳ .بدائع الفوائد —مؤلف: محمد بن أبي بكر ابن قيم الجوزية — محقق: علي بن محمد العمران، بإشراف بكر بن عبد الله أبو زيد — ناشر: دار عالم الفوائد: مكة المكرمة , ۱۴۲۵ه/۲۰۰۴م — لومړی چاپ .جامع الكتب الإسلامية+1

۴ .الجامع لأحكام القرآن —مؤلف: محمد بن أحمد القرطبي — محقق: أحمد البردوني وإبراهيم أطفيش — ناشر: دار الكتب المصرية —القاهرة —: ۱۳۸۴ه/۱۹۶۴م — دوهم چاپ.

۵ .جامع العلوم والحكم —ابن رجب — تحقيق: شعيب الأرناؤوط — ناشر: مؤسسة الرسالة — بيروت — ۱۴۱۱ه/۱۹۹۱م.

۶ .الذيل على طبقات الحنابلة —ابن رجب — تحقيق: عبدالرحمن بن سليمان العثيمين — ناشر: مكتبة العبيكان — رياض — ۱۴۲۵ه/۲۰۰۵م.

ketabton.com - The Digital Library

۷ .سنن أبي داود —ابو داود سجستاني — تحقيق: شعيب الأرناؤوط او محمد كامل قره بللي — ناشر: دار الرسالة العالمية — دمشق — ۱۴۳۰هـ/۲۰۰۹م.

۸ .سنن ابن ماجه —ابن ماجه — تحقيق: شعيب الأرناؤوط او نور — ناشر: دار الرسالة العالمية — بيروت — ۱۴۳۰هـ/۲۰۰۹م.

۹ .جامع الترمذي —امام ترمذي — تحقيق: بشار عواد معروف — ناشر: دار الغرب الإسلامي — بيروت — ۱۹۹۶م.

۱۰ .شعب الإيمان —بيهقي — تحقيق: عبدالعلي عبد الحميد حامد — ناشر: مكتبة الرشد — رياض — ۱۴۲۳هـ/۲۰۰۳م.

۱۱ .صحيح البخاري —امام بخاري — تحقيق: محمد زهير بن ناصر الناصر — ناشر: دار طوق النجاة — ۱۴۲۲هـ .

۱۲ .صحيح مسلم —امام مسلم — شرح: نووي — ناشر: دار إحياء التراث العربي — بيروت — ۱۳۹۲هـ/۱۹۷۲م، دوهم چاپ <

13 .لطائف المعارف —ابن رجب — ناشر: دار ابن كثير — دمشق/بيروت :

14 .فتح الباري شرح صحيح البخاري —ابن حجر عسقلاني — تحقيق/تصحيح: محب الدين الخطيب — ناشر: دار المعرفة — بيروت — ۱۳۷۹هـ.

15-المحجة في سير الدلجة —ابن رجب — تحقيق: عبد القادر مصطفى المحمدي — ناشر: دار ابن الجوزي— ۱۴۳۱هـ، لومړی چاپ .

16 .المستدرك على الصحيحين —حاكم نيشاپوري — تحقيق: مصطفى عبد القادر عطا — ناشر: دار الكتب العلمية — بيروت — ۱۴۱۱هـ/۱۹۹۰م.

17 .المعجم الأوسط —طبراني — تحقيق: طارق بن عوض الله او عبد المحسن الحسيني — ناشر: دار الحرمين — قاهره — ۱۴۱۵هـ/۱۹۹۵م.

18 .وقفات قبل الفوات —عبد الهادي بن حسن وهبي — ناشر: شبكة مجاهد مسلم الإسلامية الدعوية —بيروت، لبنان

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English